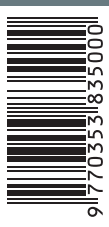

cijena 1.5 EUR

petak, 08. jun 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1442 godina XXIX

**na udaru
vanja i andrijana**

IMA LI NAS

**međugranične igre
sa migrantima**

**UZMI PARE I
PROSLIJEDI KOMŠIJI**

**državni udar između
moskve i vašingtona**

KO KRUPNIJE LAŽE

FOKUS

- NA UDARU VANJA I ANDRIJANA:
Ima li nas? (Milena Perović-Korać) 8

DANAS, SJUTRA

- DRŽAVNI UDAR IZMEĐU MOSKVE I VAŠINGTONA:
Ko krupnije laže (Zoran Radulović) 12

MONITORING

- BUDVA - POČELI GRAĐEVINSKI RADOVI
U ELITNOM LJETOVALIŠTU:
Stanovi u Miločeru – Pajović u Pekingu
(Branka Plamenac) 16

- CIJENE I PLATE:
Skupo i jedno (Miloš Bakić) 18

ALTERVIZIJA

- Saučesnici (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

- NASILJE U CRNOJ GORI:
Ustaljen je model mladog naoružanog čovjeka
(Veseljko Koprivica) 22

- MEĐUGRANIČNE IGRE SA MIGRANTIMA:
Uzmi pare i prosljedi komšiji (Predrag Nikolić) 24

OKO NAS

- SJEVER - ILEGALNIM KANALIMA MARIHUANE:
Padaju kilogrami, prolaze tone (Tufik Softić) 32

- UČENICI I NASTAVNICI KOLAŠINSKE
MUZIČKE ŠKOLE NAVIKLI NA NAGRADE:
Male tajne velikih talenata (Dragana Šćepanović) 34

- DA LI JE JADRAN NAŠ KONTEJNER:
Gušenje u nemaru i politici (Mustafa Canka) 36

- SA MARIJANOM MUGOŠOM
O PSIMA VODIČIMA I LJUDIMA:
Pomoć države – deklarativna (Miljana Dašić) 38

INTERVJU

- RADE VELJANOVSKI, PROFESOR FAKULTETA
POLITIČKIH NAUKA U BEOGRADU:
Vučićeva vlast je bazirana na strahu
(Veseljko Koprivica) 40

KULTURA

- MLADEN IVANOVIĆ,
REŽISER I AKTIVISTA:
Život sad i ovdje
(Dragan Lučić) 48

FOKUS

Više je nego jasno da će Đukanović nakon dolaska na čelo predsjednika države, krenuti u preuzimanje još veće i potpunije kontrole nad društvom. U čistku svih koji bi mu se mogli naći na tom putu. Neposlušni mediji i kritičari u civilnom sektoru stara su meta. A samo ovo društvo može ga u tome zaustaviti. Ima li nas?

**STR
8-10**

1. jun 2018.
broj 1441.

25. maj 2018.
broj 1440.

STANOVI U MILOČERU - PAJOVIĆ U PEKINGU

Darko Pajović je nedavno imenovan za ambasadora Crne Gore u Pekingu. Put ekologa Pajovića preko politike do mandarina u dalekoj Kini, popločan je betonom po Miločeru, stanovima koje će povlašćeni novobogataši izgraditi za sebe i svoje u kraljevskom parku

STRANA 16

SKUPO I JADNO

Prosječna plata u Sloveniji je dvostruko veća od one u Crnoj Gori, hrvatski prosjek je više od 300 eura iznad našeg. U donjem dijelu tabele razlike su mnogo manje. Prosječna plata u Srbiji, niža je za oko 50 eura. Plate u BiH niže su za 70, a u Makedoniji za 130 eura od ovdašnjih. No živjeti u Crnoj Gori je neuporedivo iskustvo.. Najnovijim poskupljenjem goriva preteki smo Njemačku, Austriju i Luksemburg

STRANA 18

USTALJEN JE MODEL MLADOG NAORUŽANOG ČOVJEKA

Na opštem planu izlaz u prevazilaženju društvene anomalije je izgradnja humanog i pravednog društva, koje se temelji na najboljim ljudskim vrijednostima, prije svega moralnim, kaže profesor psihologije dr Milorad Simunović

STRANA 22

PADAJU KILOGRAMI, PROLAZE TONE

Granica s Albanijom i Kosovom puna je ilegalnih puteva kojima se odvija šverc narkotika i drugih roba. Pogranična policija nema ni ljudstva ni opreme da stigne svuda u svakom trenutku, što je idealna situacija za švercere. Novi slučajevi ukazuju da je lokalno stanovništvo nerijetko uključeno u ove poslove

STRANA 32

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

**Glavni i
odgovorni urednik i
V.D. izvršni direktor:**
Esad Kočan

**Zamjenica glavnog
i odgovornog urednika:**
Milena Perović-Korać

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161

Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

PLANIRAJU JEDINSTVENI DOKUMENT

ODLOŽENO UVOĐENJE ELEKTRONSKE ZDRAVSTVENE KNJIŽICE

Uvođenje elektronske zdravstvene knjižice, iako je trebalo biti obavljeno ove godine, odloženo je nakon sastanka Fonda za zdravstveno osiguranje (FZO) i Ministarstva zdravlja, unutrašnjih poslova i javne uprave.

Ministarstvo javne uprave tražilo je da se sagleda mogućnost uvođenja jedinstvene kartice, koja bi služila ujedno i kao lična karta, vozačka dozvola i zdravstvena knjižica.

Direktor FZO **Sead Čirgić** kazao je da su uspostavili komunikaciju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova oko saradnje na tom projektu, kao i sa Ministarstvom javne uprave, s obzirom na to da je taj Vladin resor nosilac svih projekata oko uvođenja e- servisa.

On objašnjava da je odloženo uvođenje elektronske knjižice kao posebnog dokumenta nakon inicijative Ministarstva javne uprave da se definiše koncept elektronske identifikacije na nacionalnom nivou i sagleda mogućnost da se ide u pravcu jedinstvenog elektronskog identifikacionog dokumenta.

posjetite nas na
www.monitor.co.me

NOVE RASKRSNICE KONFUZNE VOZAČIMA

Nova raskrsnica kod Osnovne škole „Marko Miljanov“ u Bijelom Polju izazvala je čuđenje vozača i pješaka.

Mnogi vozači tvrde da su na raskrsnici i pješački prelazi koji su postavljeni unakrsno vrlo zbunjujući za njih, dok su učenici kazali da im je sada mnogo lakše da pređu ulicu do škole.

Nadležni ipak kažu da se radi o jednoj od najmodernijih raskrsnica, kakve postoje u velikim svjetskim gradovima, poput Tokija i Londona.

Semafor i raskrsnicu postavila je kompanija PTT

Inženjering iz Podgorice, koja je i finansijer projekta vrijednog 43.000 eura, te da je za sada pušteno u rad samo žuto trepćuće svjetlo.

Sekretar Sekretarijata za saobraćaj i stambeno-komunalne poslove Opštine Bijelo Polje **Dejan Luković** kazao je da se radi o najmodernijim semaforima i da je ovim projektom riješena vertikalna i horizontalna

signalizacija.

On objašnjava da u trenutku kada djeca dobijaju zeleno svjetlo sva vozila iz svih pravaca dobijaju crveno, kako bi se povećala njihova bezbjednost u toj osjetljivoj zoni, te da je sve urađeno u skladu sa Zakonom o saobraćajnim propisima. Luković smatra da su podsmijeh i negativni komentari posljedica nepoznavanja funkcije ovakvih raskrsnica.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Silikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

PRODAVALI MAGLU

ZATVORENA AGENCIJA FLY, FLY TRAVEL

Poslovnice turističke agencije *Fly, fly travel* u Crnoj Gori su zatvorene, a veliki broj građana tvrdi da su uskraćeni za plaćene avionske karte preko te kompanije, te da nisu mogli da otputuju do željene destinacije.

Radnici iz obližnjih radnji u Njegoševoj ulici u Podgorici, gdje se nalazi poslovnica ove agencije, tvrde da je veliki broj građana tražio prostorije i način da stupe u kontakt sa osobljem, s obzirom na to da je poslovnica zatvorena skoro mjesec dana.

Oni tvrde da je katanac stavljen nakon dolaska inspekcije, koja ih je navodno kaznila sa tri hiljade eura.

Iz Uprave za inspekcijske poslove pri Vladi Crne Gore nisu se oglasili povodom ovih tvrdnji.

Tridesetak studenata iz Crne Gore, koji su krajem maja trebali da otputuju u Sjedinjene Američke Države, nisu mogli da to učine, jer avionske karte preko *Fly, fly travela* nisu bile obezbijeđene, iako su ih platili. Ovaj problem imali su i drugi građani Crne Gore.

Fly, fly travel otvorio je poslovnicu u Podgorici 2014. godine, a u Tivtu u decembru 2017.

Prema pisanjima medija iz Srbije, agencija je preimenovana u *Kofer turs*, prestala je da prodaje avionske

karte, a zatvoreno je svih sedam poslovnica u Beogradu. Oni navode da postoji veliki broj pritužbi građana koji nisu uspjeli da realizuju karte, a po svemu sudeći, neće imati priliku ni da nadoknade štetu, budući da polisa osiguranja ne pokriva aviokarte, nego paket aranžmane.

Vlasnici agencije tvrde da su poslovnice u Beogradu zatvorene nakon posjete inspekcija Ministarstva trgovine.

Navodi se da je zapisnik napravljen, a da su vlasnici u međuvremenu dali izjave, te se očekuje da inspekcija donese rješenje o tome da li će podnijeti prijavu protiv agencije zbog nepoštene poslovne prakse.

Direktor Nacionalne asocijacije turističkih agencija JUTA iz Srbije **Aleksandar Seničić** naglasio je da je ova asocijacija zatrpana pozivima oštećenih putnika, iako sporna agencija nije bila njihova članica.

„*Fly, fly* od februara nema licencu za prodaju aviokarata pa su to vršili preko drugih agencija. Zakon nalaže da organizatori putovanja moraju imati licencu i da postoji polisa osiguranja iz koje se vrši naplata štete. U ovom slučaju toga nema i za aviokarte kupci će morati da tuže“, istakao je Seničić.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

NAPADAČ PRIVEDEN

NIKŠIĆ: NAPADNUT NOVINAR RTCG-A

Novinar RTCG-a **Gojko Jovanović** iz Nikšića napadnut je u srijedu večer u tom gradu.

Mlađi muškarac, čiji je identitet poznat policiji, Jovanoviću je nanio više udaraca od kojih je novinar pao na betonsku podlogu, dobivši povrede zbog kojih mu je ukazana medicinska pomoć.

Iz Uprave policije saopštili su da je identifikovan i priveden napadač koji je novinaru nanio tjelesne povrede nakon verbalnog konflikta koji su imali u jednom ugostiteljskom objektu.

„G.J. su konstatovane lake tjelesne povrede. Policijski službenici CB Nikšić, nakon ukazane ljekarske pomoći ovom licu, nisu mogli obaviti razgovor sa njim na okolnosti zadobijanja povreda i on je zadržan na posmatranju na Odjeljenju hirurgije u MC Nikšić“, saopšteno je iz Uprave policije.

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja nikakve tragove.

PREVENCIJA.

f Za nju

CRNA GORA U BORBI PROTIV RAKA DOJKE

JEDAN CILJ. POBIJEDITI RAK DOJKE!

PRAVA PRIČA
Stavljajući ljude u središte

ERSTE **Addiko Bank**

MONITOR **CDM**

Gracija **METROPOLIS** **VAPOR**

ORGANIZACIJA slijepih za Bar i Ulcinj prigodnim programom u velikoj sali SO Bar obilježila je jubilej - 70 godina od osnivanja.

Predsjednik Veselin Joketić je istakao da se ova socio-humanitarna organizacija od 1948. do danas razvijala, rasla „i prerasla u modernu savremenu organizaciju“. Organizaciju ćemo ostaviti kao što nam je i predata, da bude prepoznata i ponos invalidskog pokreta. Hvala svima koji su dosad pomagali, hvala i onima koji će pomagati ubuduće“, kazao je Joketić. On je zahvalio Opštini Bar na pomoći.

Organizaciju slijepih za Bar i Ulcinj je formirao tadašnji predsjednik Saveza slijepih Crne Gore Drago Ražnatović na Pristanu aprila 1948. Prvi predsjednik bio je Rade Sjekloća iz Limljana, a u prvoj evidenciji bilo je oko 120 slijepih osoba u opštini, od kojih su trećina bili ratni vojni invalidi.

PLUS

„JEZIČKA DIPLOMA“ je program razmjene učenika u okviru kojeg je ovih dana u Beranama boravilo tridesetak đaka i profesora iz Njemačke. Učenici su smješteni kod svojih vršnjaka. Njih je zajedno sa domaćinima i direktorom beranske gimnazije Sretenom Lutovcem ugostio predsjednik Opštine Dragoslav Šćekić i poželio im da se u Beranama osjećaju kao kod svoje kuće. On je kazao da međunarodna razmjena učenika pruža mogućnosti za usavršavanje, sticanje dodatnih znanja i uspostavljanje novih prijateljstava, piše *Dan*.

Profesori iz Njemačke zahvalili su na dobrodošlici i istakli da ih raduje što borave u Crnoj Gori i što se u beranskim školama na ozbiljan način izučava njemački jezik.

Razmjena učenika između Gimnazije *Panto Mališić* i Evropske škole iz Vedela uspostavljena je 2009. godine. U septembru se očekuje uzvratna posjeta beranskih đaka.

PELET kojim su se Pljevljaci trebali grijati lani, još nije isporučen domaćinstvima u tom gradu. Iako je sezona grijanja u Pljevljima zvanično završena 15. aprila, građanima još nije isporučeno 180 tona energenata, koje je Opština trebalo da obezbijedi po subvencioniranim cijenama.

Pljevljakinja Ismeta Džakić smatra da je problema sa isporukom peleta bilo i prethodnih godina, ali da je ova godina najgora, pišu *Vijesti*.

„Nama pelet ne treba u februaru i martu, već u novembru. I prethodnih godina pelet nam je isporučivan u januaru i februaru... Ovo

je neodgovoran odnos prema građanima Pljevalja, jer su oni kada je najavljeno iz Opštine da će subvencionirati nabavku novih energenata, kako bi dali svoj doprinos smanjenju zagađenja kupili peći na pelet za koje su izdvojili oko dvije hiljade eura. Mnogi ih i na kredit otplaćuju. Sada su prevareni“, rekla je Džakićeva.

MINUS

BRANISLAV MIĆUNOVIĆ, ambasador Crne Gore u Srbiji bio je gost na proslavi srpskog tabloida *Informer*. Baš nema gdje da se izade po tom Beogradu.

Mićunović je prisustvovao proslavi šestog rođendana tabloida *Informer* u srpskom selu Rosići. Fotografije koje svjedoče o Mićunovićevom gostovanju mogu se naći i na zvaničnom sajtu *Informera*.

Glavni i odgovorni urednik sada ugašenog crnogorskog izdanja lista *Informer* Novak Uskoković osuđen je 2015. godine na novčanu kaznu od 3.000 eura zbog krivičnog djela povreda ugleda naroda, manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Naslovi kao što su: „Šiptarska svinjarija“, „Albanci orgijali u Crnoj Gori“, „Albanci načisto poluđeli“, „Šiptari nastavljaju da lupetaju glupost“, „Bolest mozga“, prema ocjeni suda, vrijeđali su albanski narod. Znamo šta je radio *Informer*, nejasno je šta radi ministar.

Ima li nas?

U toku je nova čistka nebudobnih. Preciznije - stara koja, kad su u pitanju aktuelne mete režima, ulazi u završnu fazu. A sprovodi se po već uhodanom modelu po kom se kritičari optužuju da su ono protiv čega se bore. Svjedoci ratnih zločina da su zločinci, oni koji govore o organizovanom kriminalu da su šefovi kriminalnih grupa, i tako redom. Sada se oni koji se bore protiv gaženja profesionalnih novinarskih standarda optužuju da ih krše, a oni koji se bore protiv korupcije da su koruptivni, odnosno u konfliktu interesa. Aktuelne mete režimske mašine su dvije žene - **Andrijana Kadija**, generalna direktorica Radio Televizije Crne Gore (RTCG) i **Vanja Čalović-Marković**, direktorica Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS).

Kad ovaj broj *Monitora* bude u prodaji, Andrijana Kadija možda više neće biti generalna direktorica RTCG. U četvrtak, sedmog juna, biće održana sjednica Savjeta RTCG na kojoj se očekuje rasprava o njenom razrješenju. Inicijativu o razrješenju Kadije na prethodnoj sjednici Savjeta RTCG podnio je član tog tijela **Mimo Drašković**, a nakon skoro pola godine pritiska i iščekivanja takvog poteza od strane jednog dijela Savjeta. Operacija RTCG započela je kada je prije više mjeseci Agencija za sprečavanje korupcije, na čijem je čelu **Sreten Radonjić**, prijatelj premijera **Duška Markovića**, pokrenula postupke protiv nebudobnih u Savjetu, koji su uz pomoć skupštinske većine završeni njihovim razrješenjima. **Goran Đurović** i **Nikola Vukčević** razriješeni su i pored odluke suda da su razrješenja sporna, ali i pritiska

Više je nego jasno da će Đukanović nakon dolaska na čelo predsjednika države, krenuti u preuzimanje još veće i potpunije kontrole nad društvom. U čistku svih koji bi mu se mogli naći na tom putu. Neposlušni mediji i kritičari u civilnom sektoru stara su meta. A samo ovo društvo može ga u tome zaustaviti. Ima li nas?

domaće javnosti i međunarodne zajednice, odnosno Brisela. Ostalo je još da se vlast obračuna sa nepodobnim menadžmentom, i ta se završnica već neko vrijeme očekuje.

„Proces preuzimanja kontrole vlasti nad javnim servisom započeo je nezakonitim odlukama Skupštine Crne Gore da smijeni članove Savjeta RTCG, prvo Nikolu Vukčevića u novembru 2017. godine, a zatim Gorana Đurovića u decembru 2017. godine. Razrješenja sa funkcija ovih članova Savjeta, izvršena su uprkos sudskom postupku koji je Vukčević pokrenuo protiv odluke ASK koja je poslužila kao osnov za njegovu smjenu, i uprkos upozorenju 111 NVO

da osnov za razrješenje Đurovića nije propisan zakonom, HRA je nazvala desantom vlasti na RTCG, koji se sada završava inicijativom za smjenu generalne direktorice“, ocijenila je ove sedmice Akcija za ljudska prava, i podržala najavljeni protest dijela civilnog sektora zbog inicijative za razrješenje Kadije. Protest organizuje NVO *Media centar*, na čijem su čelu **Duško Vuković**, analitičar medija i **Goran Đurović**, bivši član Savjeta RTCG.

Kadiji se sada stavlja na teret ugovor RTCG sa Centrom za građansko obrazovanje (CGO) koji, po mišljenju Draškovića ali i nekih drugih članova Savjeta nije u skladu sa „međunarodnim odredbama nezavisnosti javnog servisa i Zakona o RTCG. Ne ulazeći u valjanost samog ugovora, više je nego jasno da se ne radi o zahtjevu ljubitelja nezavisnih javnih servisa da razriješe direkorku koja se o tu nezavisnost ogriješila. O tome koliko Drašković ljubi nepristrasnost govori i njegovo nedavno pojavljivanje na promotivnom skupu Demokratske partije socijalista (DPS), odnosno njenog lidera **Mila Đukanovića**. Nakon što je NVO *Media centar* zatražio da Drašković

Oni koji se zalažu za profesionalne novinarske standarde optužuju se da ih krše, a oni koji se bore protiv korupcije da su koruptivni, odnosno u konfliktu interesa. Stari model obračuna režima sa nepodobnima

• NA METI:
Vanja Čalović Marković
i Andrijana Kadija

budu isključivo u nadležnosti organa upravljanja radio-difuznih organizacija javnog servisa. Shodno tome, nadzorna tijela takvih organizacija ne mogu ni pod kojim uslovima da vrše apriori kontrolu nad prog-ramima“.

Klima u Savjetu RTCG trenutno je takva da je razrješenje gotovo izvjesno. Hoće li ovoga puta uroditi plodom protesti civilnog sektora i dijela kolega iz medija i upozorenja međunarodne zajednice, biće poznato uskoro. Već se, međutim, pominju stara provjerena imena režima, koja bi mogla da zamijene Kadiju. Jedna od njih je dugogodišnja direktorica RTCG **Radojka Rutović**, čija je smjena bila jedan od uslova formiranja prelazne Vlade. S Rutovićevom ili bez nje, očito je da Đukanović opet pali mrak na javnom servisu. Ali ne samo tu. Još nema napretka kad je u pitanju istraga o pokušaju ubistva novinarkе **Vijesti Oliverе Lakić**, a pored uobičajenih pritisaka na medije koje ne kontroliše, izmjene

zbog toga podnese ostavku, te da se o tome raspravlja na Savjetu, nije se desilo - ništa. Toliko i o većini u Savjetu.

To naravno nije sve o senzibilitetu Savjeta RTCG, bar njegovog većeg dijela, za međunarodne standarde i nezavisnost javnog servisa. Na prethodnoj sjednici, koja je okončana zahtjevom Draškovića za razrješenje Kadije, čuo se i zahtjev da ona Savjetu na dnevnoj bazi podnosi izvještaje o svom radu, što je Kadija odbila.

Taj zahtjev pokrenuo je aktuelni predsjednik Savjeta **Ivan Jovetić**. On je u Savjetu zamijenio razriješenog reditelja Nikolu Vukčevića. Jovetićev predlog podržala je tada većina prisutnih članova Savjeta.

Ljubitelji nezavisnosti javnih servisa i međunarodnih standarda izgleda su preumili da Preporuke Komiteta ministara Savjeta Evrope iz 1996. godine recimo jasno kažu da - „utvrđivanje programske šeme, proizvodnja i uređivanje programa treba da

medijskih zakona, upozoravaju iz dijela medijske zajednice, poslužiće da se dodatno disciplinuju neposlušni mediji.

Vlasti ne disciplinuju samo medije. Agencija za sprečavanje korupcije na čelu sa Radonjićem, je nakon zasluga u operaciji RTCG, krenula na direktoricu MANS-a Vanju Čalović-Marković, članicu Savjeta RTCG. Čalovićeva je Radonjićeva dugogodišnja kritičarka, a direktor ASK-a odavno ne krije želju da bi direktoricu MANS-a rado

vidio van Savjeta institucije kojom rukovodi.

Agencija za sprečavanje korupcije (ASK) tvrdi sada da je Vanja Čalović-Marković prekršila član 7 stav 1 i 2, i član 8 Zakona o sprječavanju korupcije.

Ovako Agencija to obrazlaže: „Za vrijeme obavljanja javne funkcije, članice Savjeta Agencije za sprječavanje korupcije, kao izvršni direktor NVO MANS zaključila dana 04. 12. 2015. godine Ugovor broj NEAR-TS 2015/370-248 pod nazivom *Fair elections free of corruption*, po osnovu kog je NVO MANS ostvarila prihod u iznosu od 149.000,00 eura, sa ugovornom obavezom podnošenja prijava Agenciji za sprječavanje korupcije, dakle organu vlasti u kojem obavlja javnu funkciju, a povodom parlamentarnih izbora održanih oktobra 2016. godine i zbog čega je po prirodi stvari neposredno i lično bila zainteresovana za ishod podnešenih prijava Agenciji od strane NVO MANS, a čime je očigledno da je kao javni funkcioner javni interes podredila svom privatnom interesu i time se našla u sukobu interesa“.

Sve se odigrava po sličnom receptu za RTCG, pa je Agencija za sprečavanje korupcije (ASK) prosljedila odluku o navodnom konfliktu interesa članice Savjeta Vanje Čalović-Marković skupštinskom Odboru za antikorupciju, koji će odlučiti da li će je smijeniti. Kada će informacija ASK biti na dnevnom redu Odbora za antikorupciju, predsjednica **Daliborka Pejović** (DPS) još nije saopštila.

ASK je odlučivala poranijoj prijavi nekadašnjeg saradnika direktorice MANS-a **Vuka Maraša**, koji je prijavu podnio na zahtjev Čalović-Marković, a nakon tadašnjih optužbi Sretena Radonjića na njen račun. Ona je, objašnjava, htjela tada da se ta stvar konačno iznese na čistac. To što je odluka donijeta baš sada, i što je Agencija u ovom trenu se bavila tom prijavom, direktorica MANS-a vidi

Lj ubitelji nezavisnosti javnih servisa i međunarodnih standarda u Savjetu RTCG koji su pokrenuli i razrješenj Kadije, izgleda su preumili da Preporuke Komiteta ministara Savjeta Evrope iz 1996. godine recimo jasno kažu da - „nadzorna tela javnih servisa ne mogu ni pod kojim uslovima da vrše apriori kontrolu nad programima“

tumači Zakon o konfliktu interesa, vidjelo se i u slučaju RTCG, pa je Čalović-Marković, pored upravnog spora koji je pokrenula protiv ASK-a, najavila i tužbu sudu.

Tužbu će podnijeti, kazala je, ukoliko se Skupština odluči na njeno razrješenje, ne dajući joj priliku da se izjasni o optužbama, dok je upravni spor protiv ASK-a pokrenula zbog, kako je saopštila, bitnih povreda pravila postupka prilikom donošenja odluke o njenom navodnom kršenju zakona. Ona je objasnila da kao članica Savjeta nikada nije odlučivala o inicijativama MANS-a, jer Savjet nema nadležnost da odlučuje o konkretnim slučajevima.

Više je nego jasno da će Đukanović nakon dolaska na čelo predsjednika države,,

• PRVA METLA REŽIMA:
Sreten Radonjić

kao revanšizam.

„Činjenica je da je ova odluka donijeta sada, nakon više od dvije godine, a posle izvještaja EK, u kojem se upravo moje kritike eksplicitno navode kao njihov stav, pokazuje da je riječ o pukom revanšizmu“, saopštila je ona. Takođe, navela je, odluka je nezakonita i sa proceduralnog aspekta, netačna i nije zasnovana na činjenicama, dokazima i argumentima.

Da Radonjić veoma kreativno

krenuti u preuzimanje još veće i potpunije kontrole nad društvom. U čistku svih koji bi mu se mogli naći na tom putu. Neposlušni mediji i kritičari u civilnom sektoru stara su meta.

Samo ovo društvo može ga u tome zaustaviti. Slaba su nadanja u izvanjske autoritete. Zato je pravo pitanje – ima li nas?

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Nebo, zemlja i podzemlje

Piše: Zoran RADULOVIĆ

Tradicionalno, vlast nije propustila priliku za svečanost. Godišnjica članstva u NATO bila je povod predsjedniku Đukanoviću da „skokne“ do Brisela, a premijeru Markoviću da na Cetinju napravi prigodan prijem. Uz govor prepun samohvale i neproverljivih obećanja. Priliku da se pohvale iskoristili su i režimski političari, analitičari, intelektualci i poslodavci sa svih nivoa političko-ekonomskog lanca sreće. Od predsjednika parlamenta do suvlasnika hotela na primorju.

Stizale su čestitke. I pokloni. „U znak savezničke solidarnosti, Italija i Grčka će sada pomoći u zaštiti crnogorskog vazdušnog prostora“, poručili su nam iz sjedišta Alijanse u Briselu objašnjavajući da će italijanski

i grčki borbeni avioni i dalje biti stacionirani u njihovim matičnim zemljama, dok će na naše nebo dolaziti „po potrebi“ (u sličnoj misiji – na nebu Albanije – potomci Leonidinih Spartanaca i Cezarovih legionara nalaze se od 2009). Nijesmo saznali od koga će nas štiti saveznički ratni avioni. Pošto nam na zemlji, gdje nam je pomoć najpotrebnija, lovci presretači i bombarderi ne mogu pomoći.

Mjesec od ranjavanja naše koleginice Olive

» Mjesec od ranjavanja naše koleginice Olive Lakić čini se kako policija i tužilaštvo o napadaču, nalogodavcu i njihovim motivima ne znaju ništa više od onoga što smo svi mi mogli vidjeti, čuti i pretpostaviti neposredno nakon mučkog napada

Lakić čini se kako policija i tužilaštvo o napadaču, nalogodavcu i njihovim motivima ne znaju ništa više od onoga što smo svi mi mogli vidjeti, čuti i pretpostaviti neposredno nakon mučkog napada na Oliveru, 8. maja. Od tada do danas, na crnogorskim ulicama pala je još jedna žrtva u ratu zaraćenih kotorskih kriminalnih klanova. Narko rat u kome, po pravilu, stradaju crnogorski državljani dobio je na intezitetu u Beogradu. Tamo je, od početka maja, u desetak obračuna ubijeno sedam osoba od kojih su makar tri jasno povezane sa ovdašnjim narko klanovima.

Poput naše i srpska policija, za sada „skuplja čaure“. Pride, u Srbiji su prije neki dan „uskratili gostoprimstvo“ Soraji Vučelić, državljanki Crne Gore sa reputacijom dobre prijateljice žestokih momaka od Bara do Kotora

i bivšoj učesnici rijalitija *Veliki brat*. U kome je, što bi se reklo, doživjela punu afirmaciju.

Tako smo istog dana, gotovo u svim ovdašnjim novinama mogli čitati – ne obavezno ovim redom – da NATO avioni čuvaju crnogorsko nebo; da je Soraja privremeno zbrinuta u jednom budvanskom hotelu i apel za pomoć trogodišnjem dječaku iz Nikšića za čije liječenje je neophodno prikupiti oko 30 hiljada eura.

Koji dan ranije mediji su nas upoznali sa nevoljama 38-godišnjeg Podgoričanina koji je tokom boravka u SAD-u doživio moždani udar. Njegova porodica i prijatelji pokušavaju da prikupe novac kako bi ga vratili kući i platili troškove dosadašnjeg liječenja. Nema dana a da nas iz neke humanitarne fondacije ne zamole da pomognemo nekome (uglavnom je riječ o djeci) da prikupi novac neophodan za liječenje u inostranstvu. Pošto se državna administracija u njihovom slučaju pokazala suviše škrtu, suviše spora ili oboje.

„Sve ukazuje da je članstvom u NATO naša država dobila priliku da obezbijedi dinamičan razvoj i dostigne kvalitet života kakav danas imaju najrazvijenije zemlje u evropskom i evroatlantskom prostoru“, poručio nam je sa Cetinja premijer Duško Marković.

Pet dana ranije, njegova Vlada je donijela Odluku o raspodjeli prošlogodišnje dobiti državnog *Monteputa* (gazduju tunelom *Sozina*). Tom odlukom je predviđeno da se trećina dobiti, odnosno 582 hiljade eura, vrati preduzeću. Ne zna se da li na kakvu nagradu mogu računati nadležni iz Ministarstva saobraćaja i Direkcije za saobraćaj koji su – neorganizovanošću i nesposobnošću da u roku osposobe saobraćajnicu Podgorica – Cetinje – Budva, i te kako doprinijeli povećanim prihodima *Monteputa*. Uglavnom, Vlada je odlučila i da nešto više od trećine profita *Monteputa* (630 hiljada) uplati u državni budžet. Dok će tek nešto manje novca (603 hiljade) otići na račun KK *Budućnost*. Košarkaši *Mornara* dobiće 50 hiljada, rukometaši *Lovčena* 25 a *Crnogorski olimpijski komitet* takođe 50 hiljada.

Kriterijumi? KK *Budućnost* dobija najviše valjda zbog toga što je predsjednik države i dalje predsjednik i Košarkaškog saveza (suprotno Ustavu). I treba mu omogućiti da, o našem trošku, naredne sezone u Podgorici uživa u utakmicama Evrolige. Dok prodgorička djeca nemaju mjesta u vrtićima, školama i bolnicama. Kao što ih nemaju ni djeca u Nikšiću, Pljevljima, Rožajama, Baru...

Dok ista ta država nije u stanju da plati liječenje svojim građanima, čak ni djeci. Dok nas NATO avioni štite od zamišljenog neprijatelja. I mi slavimo.

DRŽAVNI UDAR IZMEĐU MOSKVE I VAŠINGTONA

to Search result

Back to Search result

POPOV, VLADIMIR
WANTED BY THE JUDICIAL AUTHORITIES C

IDENTITY PARTICULARS

Present family name: **POPOV**
Forename: **VLADIMIR**
Sex: **Male**
Date of birth: **29/06/1980 (36)**
Place of birth: **Kurganstaja, I**
Language spoken: **Russian**
Nationality:

CHARGES Published as provided by request

Charges: **creation of a**
attempt of te
Preparing a
through inci

SHIROKOV, EDU.
WANTED BY THE JUDICIAL AUT

IDENTITY PARTICULARS

Present family name: **SH**
Forename: **ED**
Sex: **Ma**
Date of birth: **20i**
Place of birth: **G.i**
Language spoken: **Ru**
Nationality:

CHARGES Published as provided

Charges: **Ci**
at
P
th

PHOTOS

• **OBAVJEŠTAJCI ILI RE-PORTERI:** Eduard Šišmakov (Širokov) i Vladimir Popov

Ko krupnije laže

Istini u slučaju *državni udar* danas nijesmo mnogo bliži nego što smo to bili prije, recimo, mjesec dana. I pored niza zanimljivih i nerijetko neočekivanih događaja i obrta

Telegrafski: **Brajan Skot**, bivši obavještajac CIA i vlasnik više kompanija iz sektora bezbjednosti tvrdi kako „ne zna ništa“ o navodnim krivičnim djelima vezanim za pokušaj državnog udara/terorizma u pokušaju u oktobru 2016. godine.

Rusku državljeni **Eduard Šišmakov (Širokov)** i **Vladimir Popov** tvrde isto. Oni su na saslušanju u Moskvi odbili sve optužbe vezane za učešće u tom poslu. *Edi* je, doduše, potvrdio da poznaje **Aleksandra Sašu Sindelića**, ali ne kao zavjerenika i teroristu spremnog da u Crnoj Gori izazove „do sada neviđeno krvoproliće“ već kao „predstavnik pokreta četnika“. Za Popova, Sindelić je „nepoznati muškarac“ sa kojim se Širokov sreo krajem oktobra 2016. „u jednom parku u centru Beograda“.

Predsjednica Sudskog vijeća **Suzana Mugoša** odbila je većinu zahtjeva advokata 14-toro optuženih

koji se dotiču iščitavanja poruka i kontakata (memorisanih brojeva) zabilježenih u Sindelićevim telefonima. Ti podaci, prema mišljenju advokata, svjedoče o brojnim vezama svjedoka-saradnika Specijalnog tužilaštva sa pripadnicima srpske policije, Žandarmerije i Bezbjednosno informativne agencije, odnosno, o neistinama koje je on navodno iznio u svom svjedočenju pred sudom u Podgorici. Sutkinja Mugoša je ustvrdila da je riječ o stvarima „privatne prirode“ pa je spriječila njihovo objelodanjivanje. Među optuženima i njihovim advokatima ta se odluka tumači kao pokušaj da se dodatno pomogne optužnica Specijalnog tužilaštva tako što se štiti kredibilitet „ucijenjenog i instruisanog svjedoka – policijskog saradnika“.

Uglavnom, istini u slučaju *državni udar* danas nijesmo mnogo bliži nego što smo to bili prije,

12 **MONITOR**

br. 1442 / petak / 8. jun 2018.

recimo, mjesec dana. I pored niza zanimljivih i nerijetko neočekivanih događaja i obrta. Što i dalje učesnicima i posmatračima sudskog postupka u Višem sudu ostavlja prostor za vlastite interpretacije i tumačenja istih događaja. Kako onih iz sudnice tako i svega onoga što je dešavalo uoči i tokom parlamentarnih izbora 16. oktobra 2016.

Da u cijeloj priči nema baš nevinih pokazuje i to što je zapisnik sa salušanja Šišmakova i Popova u *Generalnom tužilaštvu Rusije* dospio u medije prije nego što je pročitao u podgoričkoj sudnici. Tako su sada svi zainteresovani u posjedu tvrdnji optuženih Rusa, prema kojima su se oni u Beogradu obreli kao novinari/publicisti i fotoreporter i zainteresovani za istorijat četničkog pokreta, arhitektonske spomenike u Beogradu, učešća ruske Dunavske flote u Prvom svjetskom ratu te mjesta na kojima su sahranjeni tada poginuli ruski vojnici.

Uosnivanju kriminalne organizacije u Rusiji, Srbiji i Crnoj Gori koja je za cilj imala nasilnu promjenu vlasti i ubistvo tadašnjeg premijera **Mila Đukanovića** optuženi Šišmakov i Popov, kako kažu, nijesu učestvovali. Nijesu vrbovali ljude prije i nakon 16. oktobra. Nijesu Sindeliću dali novac i kriptovane telefone te komandovali pripremama za akciju u Crnoj Gori.

Izgleda kako su u ruskom tužilaštvu propustili da ih pitaju, recimo, o ranijim poslovima za obavještajnu službu te zemlje. Pošto je skoro pa izvjesno kako su „publicista“ Eduard Širokov „od djetinjstva zainteresovan za istoriju stvaranja nacionalnih pokreta“ i Eduard Šišmakov, ruski diplomata protjeran iz Poljske zbog nedozvoljenih obavještajnih aktivnosti – ista osoba. Sa legalno izdatim ispravama na dva imena. I Vladimiru Popovu se stavlja na teret da je prije nekoliko godina u Moldaviji pokušao organizovati

Biće zanimljivo vidjeti da li će Vlada na bilo koji način reagovati nakon informacija o obavještajnim aktivnostima počasnog konzula Malte Ticijana Masua. Na primjer onako kako su uradili nedavno kada su počasnom ruskom konzulu Boru Đukiću uskratili saglasnost za djelovanje u Crnoj Gori

operaciju nasilnog svrgavanja vlasti. Prema tvrdnjama tužilaštva, skoro identičnu onome što se planiralo u Podgorici.

Sve ovo biće analizirano u sudnici, nakon što se advokati odbrane upoznaju sa sadržajem svjedočenja koje je Specijalno

Svjedočeći preko video linka, u prisustvu predstavnice Ministarstva pravde SAD-a **Sare Svini**, Skot je porekao autentičnost njegovog iskaza kojim su do sada raspolagali u sudu. „Ja bih želio da sud definitivno razumije da dokument FBI koji sud ima nije moja izjava“, saopštio je Skot, „Ne mogu reći zašto, ali moram reći da su ove bilješke specijalnog agenta FBI uveliko netačne...“. Potom je i Sara Svini potvrdila da dokument dostavljen crnogorskim pravosudnim organima nije Skotova pisana izjava.

Riječ je, za neupućene, o „dokumentu“ na osnovu koga je u Podgorici napravljena konstrukcija prema kojoj je od bivših američkih specijalaca i agenata FBI, CIA... traženo da naprave plan i organizuju postupak evakuacije lidera DF-a sa platoa ispred Skupštine CG kada počnu sukobi *terorista* pod komandom Sindelića i regularnih snaga bezbjednosti. Skot je potvrdio da ga je njegov poznanik (takođe

tužilaštvo pod upravom **Milivoja Katnića** nedavno predalo Višem sudu.

Suprotno očekivanjima i najavama, ni Brajan Skot nije podržao tezu tužilaštva o zavjeri sa *elementima inostranosti*.

bivši obavještajac CIA) i saradnik **Džozef Asad** kontaktirao u vezi sa mogućim poslom u Crnoj Gori ali tvrdi kako „nijesu razgovarali o bilo kakvim aspektima njegovog posla vezano za korporativnu sigurnost u Crnoj Gori“. Skot je,

kaže, prethodno želio da se kod svog saradnika i „izvora na terenu“ **Ticijana Masua** informiše o stanju u Crnoj Gori. „Pitao sam ga da li bi bio spreman da radi kao pratnja na terenu, vezano za bezbjednosni posao tamo (u CG) ako ga dogovorimo. On je rekao da bi bio spreman da odradi taj posao ako ne bi imao nikakve veze sa DF-om“, naveo je Skot detalje svog razgovora sa Masuaom.

Valja pomenuti Ticijan Masua je počasni konzul Malte u našoj zemlji. Biće zanimljivo vidjeti da li će Vlada na bilo koji način reagovati nakon informacija o obavještajnim aktivnostima pomenutog konzula. Na primjer onako kako su uradili nedavno kada su počasnom ruskom konzulu **Boru Đukiću** uskratili saglasnost za djelovanje u Crnoj Gori.

Još malo o različitim percepcijama istog. U jednom provladinom mediju prepričani iskaz Brajana Skota praćen je sledećim kometarom: „Bivši obavještajac CIA praktično je potvrdio navode iz optužnice Specijalnog tužilaštva i dao precizne informacije šta je od njegove kompanije traženo na dan

Nekome je trebao novac, nekome novi mandat, drugi su gurali proširenje NATO po ubrzanom proceduri, trećima je odgovaralo jačanje vlastitog uticaja na Balkanu. A na sudskom vijeću je da odluči kakvu su ulogu u svemu tome imali ljudi i žene sa optuženičke klupe slučaja državni udar. Tada će nam i uloga Tužilaštva postati makar malo jasnija

parlamentarnih izbora“. Istog dana, medij blizak DF-u sa naslovne strane obavještava čitaoce kako je „Svjedok Tužilaštva Brajan Skot razbio montiranu optužnicu Milivoja Katnića: Zamolio bih sud da ne daje pretpostavke o tome šta znam. Ne znam ništa o navodnim krivičnim djelima u ovom slučaju, rekao je Skot na početku svjedočenja“.

Kome vjerovati, odlučite sami. Jedino što je izvjesno: i prije i poslije 16. oktobra 2016. razno razne (kontra)obavještajne i bezbjednosne igre igrane su ne samo u Podgorici i Beogradu već i u

Moskvi, Vašingtonu, (Londonu?)... Nekome je trebao novac, nekome novi mandat, drugi su *gurali* proširenje NATO-a po ubrzanom proceduru (tada je predsjednik SAD-a **Donald Tramp** zvučao kao mogući protivnik tog postupka), trećima je odgovaralo jačanje vlastitog uticaja na Balkanu. A na Sudskom vijeću Suzane Mugoše je da odluči kakvu su ulogu u svemu tome imali ljudi i žene sa optuženičke klupe slučaja *državni udar*. Tada će nam i uloga tužilaštva postati makar malo jasnija.

Zoran RADULOVIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit **sa 12 mjeseci grejs perioda**

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Adminsitrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača*: 20.156,25 €

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknadu (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjenicu (2€), upita u Kreditni biro CBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnine, koji će biti uključen u konačan obračun.

BUDVA: POČELI GRAĐEVINSKI RADOVI U ELITNOM LJETOVALIŠTU

Stanovi u Miločeru — Pajović u Pekingu

Na poznatoj „legendarnoj lokaciji“ u Miločeru nedavno su započeti pripremni građevinski radovi za izgradnju novog hotela i lukuznih stanova za tržište, na mjestu starog hotela *Kraljičina plaža* i parcelama koje ga okružuju.

Gradilište je ograđeno visokom metalnom ogradom, izmještena je postojeća trafostanica, dok je rušenje hotela predviđeno u narednih par mjeseci, u skladu sa dozvolom za rušenje koju je investitor, kompanija *Adriatic properties*, kojom rukovodi grčki biznismen **Petros Statis**, dobio od Ministarstva održivog razvoja i

Darko Pajović je nedavno imenovan za ambasadora Crne Gore u Pekingu. Put ekologa Pajovića preko politike do *mandarina* u dalekoj Kini, popločan je betonom po Miločer, stanovima koje će povlašćeni novobogataši izgraditi za sebe i svoje u kraljevskom parku

turizma.

Gradnja novog turističkog kompleksa na ovoj lokaciji koja se prostire od male Kraljičine plaže do naselja Pržno, ispod lokalne saobraćajnice, počće već u oktobru

ove godine. Udaranjem prve krampe u dijelu miločerskog parka, nakon gotovo pola vijeka, konačno je okončana višegodišnja saga o zakupu elitnog hotelskog kompleksa *Sveti Stefan – Miločer* i gradnji novih

kapaciteta na najskupljoj lokaciji na Crnogorskom primorju.

Pokazalo se tačnim, kako su mediji, prvenstveno *Monitor*, izvještavali još od 2007. godine, da je iza projekta višegodišnjeg zakupa poznatih hotela, ocijenjenog u Vladi „poslom stoljeća“, od početka stajao plan za gradnju novih kvadrata, stanova za tržište, vila i apartmana na neizgrađenim djelovima turističkog bisera Crnogorskog primorja.

Zaslužnih za betoniranje Miločera i uvođenje stanogradnje u prostoru očuvanog parka, prirodne i kulturno-istorijske ambijentalne cjeline od nacionalnog značaja, ima podosta. Od plejade bivših ministara turizma koji su prilježno radili na ovom projektu, do poslanika, i to ne samo iz redova vladajućeg DPS-a nego i onih iz takozvane opozicije.

Ključnu ulogu u poklanjanju zemljišta Miločera na 90 godina nepoznatim investitorima koji se skrivaju iza off-šor kompanije *Aidwey Investment*, osnivača firme *Adriatic properties*, odigrala je, sada već bivša opoziciona partija,

Na sjednici Skupštine od 29. septembra 2015. godine, održane bez prisustva poslanika opozicije, usvojen je kontroverzni aneks br. 1 ugovora o zakupu hotela *Kraljičina plaža* u Miločeru, glasovima poslanika DPS-a, Liberalne partije, manjinskih partija i Pozitivne. Poslanici su podržali zahtjev kompanije *Adriatic properties* da se produži rok zakupa hotela *Kraljičina plaža* u Miločeru sa 30 na 90 godina, smanji renta za hotel sa 350 na 250 hiljada eura sa odloženim plaćanjem do izgradnje novog hotela, te da se zakupcu odobri pravo vlasništva i prodaje 66 apartmana, čija će izgradnja započeti na jesen.

Pajović se tada, uoči skupštinskog zasjedanja, upustio u obilazak terena sa Stasisom, praćen TV kamerama, kako bi se na licu mjesta uvjerio o neophodnosti gradnje stanova baš u miločerskoj šumi. Otkrio je crnogorskoj javnosti kako je Miločer zapravo obična rupa, lokacija namijenjena gradnji locirana je, kazao je, iza brda od kojeg se ne vidi more, pa je zaključio kako nije nikakva šteta da se zabetonira.

Milorad Katnić, sa sve suprugama i obezbjeđenjem bili su gosti u luksuznom ljetovalištu Amanjena na račun kompanije *Aman Resorts*.

Upricu oko Miločera uključena su mnoga imena, političke partije, ministri, mediji, arhitekte, čitava jedna mašinerija radila je predano na uništenju bisera crnogorske obale. Ipak prvo mjesto po zaslugama pripada bivšem ministru Branimiru Gvozdenoviću koji je odradio najznačajniji dio posla. Taj borac za zaštitu prava grčkih zakupaca na Svetom Stefanu, crnogorskom Akropolju, kako su ga grčki zakupci doživjeli, mijenjao je zakone i propise u oblasti planiranja prostora i gradnje objekata neviđenom lakoćom, kako bi građevinski biznis po maslinjacima Svetog Stefana i Miločera oslobodio nepotrebnih prepreka. Interesi anonimnih investitora proglašeni su opštim, javnim interesom. Suspendovana je praksa urbanističkog i prostornog planiranja. Ministar je preuzeo na sebe da sam određuje urbanističke uslove za lokacije za koje utvrdi opšti interes, što je rezultiralo konačnim rješenjem, planom izgradnje objekata rasutih po cijelom ekskluzivnom kompleksu Svetog Stefana i Miločera, ukupne izgrađene površine oko 42.000 kvadrata hotela, stanova, vila, apartmana i poslovnih prostora.

Prvi objekti gradiće se na pomenutoj lokaciji starog hotela *Kraljičina plaža*. Iako je osnovnim ugovorom o zakupu bilo precizirano da će novi hotel imati gabarite starog, od toga se odustalo.

Novi hotel planiran je na oko 22.000 kvadratnih metara površine, visoke spratnosti sa prostranim hotelskim apartmanima i brojnim sadržajima. Dok se na susjednoj parceli gradi stambeni blok sa unaprijed dogovorenih 66 luksuznih stanova, svaki od po 120 kvadrata, namijenjenih prodaji.

To znači da će neizgrađeni dio Miločera, borova šuma koja se prostire od starog hotela prema poznatoj Kraljičinoj plaži, kao i dio

Upricu oko Miločera uključena su mnoga imena, političke partije, ministri, mediji, arhitekte, čitava jedna mašinerija radila je predano na uništenju bisera crnogorske obale. Ipak prvo mjesto po zaslugama pripada bivšem ministru Branimiru Gvozdenoviću koji je odradio najznačajniji dio posla

Pozitivna Crna Gora, **Darka Pajovića.**

Pajović je nedavno imenovan za ambasadora Crne Gore u Pekingu. Put ekologa Darka Pajovića preko politike do mandarina u dalekoj Kini, popločan je betonom po Miločeru, stanovima koje će povlašćeni novobogataši izgraditi za sebe i svoje u kraljevskom parku dinastije Karađorđević.

Za donošenje skandalozne odluke o pretvaranju Miločera u građevinsko zemljište presudni su bili glasovi Pozitivne.

Tako je nastala Darkova rupa usred Miločera, koji je postao moneta za potkusurivanje partijskih računa.

Priča o aneksima počela je za vrijeme premijerskog mandata Igora Lukšića, čija ih je Vlada pripremila 2012. godine. Bivši premijer njegovao je neuobičajeno bliske odnose sa zakupcima Sveca. Sjetimo se spektakularnog, kompromitujućeg putovanja tadašnjeg premijera Lukšića u Maroko za novogodišnje praznike u januaru 2012. Premijer i ministri Vladimir Kavarić i

od hotela prema naselju Pržno, biti zauvijek okovani betonom i postati stambeno naselje bogatih, koji mogu sebi da priušte privilegiju stanovanja u Miločer.

Zanimljiv je istorijat ovog područja i hotela *Kraljičina plaža*, kome je od datuma izgradnje sadašnji naziv treći pod kojim posluje u na turističkom tržištu. Malo je poznato da je bivša uprava hotela *Sveti Stefan i Miločer*, preduzeće OOUR *Sveti Stefan*, ovaj dio Miločera prodala Saveznom izvršnom vijeću bivše Jugoslavije. Prodato je oko 52.000 kvadrata zemljišta sa sve malom Kraljičinom plažom i njenim zaleđem, za potrebe izgradnje vile za predsjednika Josipa Broza Tita i suprugu Jovanku, i pratećih objekata koji uz to idu.

Bilo je to sedamdesetih godina prošlog vijeka. Savezna Vlada izgradila je najprije prateći objekat za glavnu, Titovu vilu, koja je planirana na nekadašnjim teniskim terenima pokraj jedne od najljepših plaža na primorju. Titova smrt zaustavila je sve te planove.

Pomoćni objekat postao je hotel *Bjelasica* i u njemu su odmarali uglavnom pripadnici saveznog MUP-a. Raspadom države zemljište je vraćeno, kada Vlada osniva preduzeće *HTP Miločer*, u čiji sastav je ušao i hotel *Panorama* u Bečićima.

Kasnije ulazi u sastav *Montenegroturista* kada se preimenuje u hotel *Vila Miločer*, iako skromnih sadržaja i komfora. Da bi na kraju dobio sadašnji naziv *Kraljičina plaža*. *HTP Miločer* i dalje postoji kao zakupodavac hotela kompaniji *Adriatic properties*.

Miločer je oduvijek privlačio krunisane, slavne i bogate. Najprije su bili Karađorđevići, tu su odmarali, sa planovima za duži boravak Tito i Jovanka, da bi na kraju ovaj prirodni raj pohlepni političari, njihovi investitori i tajkuni pretvorili u najobičniju stambenu zonu.

Branka PLAMENAC

CIJENE I PLATE

Skupo i jadno

Prosječna plata u Sloveniji je dvostruko veća od one u Crnoj Gori, hrvatski prosjek je više od 300 eura iznad našeg. U donjem dijelu tabele razlike su mnogo manje. Prosječna plata u Srbiji, niža je za oko 50 eura. Plate u BiH niže su za 70, a u Makedoniji za 130 eura od ovdašnjih. No živjeti u Crnoj Gori je neuporedivo iskustvo. Najnovijim poskupljenjem goriva preteki smo Njemačku, Austriju i Luksemburg

Protekle sedmice objavljeno je da se crnogorski nacionalni avioprevoznik *Montenegro Airlines* nalazi među najskupljim kompanijama na svijetu. To je samo još jedna od vijesti koje pokazuju da su cijene u Crnoj Gori visoke u odnosu na susjedne zemlje, Evropu ili svijet. Kad se takve brojke uporede sa prosječnom platom

savršeno je jasno koliko običan svijet u Crnoj Gori jedva živi i koliko često je sve što je ogromnom broju dostupno tek: 'ljeba i drva'.

Statistički portal *Statista* i veb stranica za planiranje putovanja *Rome2Rio* uporedili su dvije stotine glavnih avioprevoznika prema prosječnoj cijeni jednog kilometra na međunarodnim letovima, prenijela

Za kartu od Podgorice do Berana, na primjer, treba platiti devet ili deset eura. Taj put je dugačak oko 140 kilometara, što znači da vožnja košta 0.071 euro po kilometru. Put od Podgorice do Beograda dugačak je oko 540 kilometara, autobuska karta košta 19 eura, to jest 0.035 eura po kilometru. Upola jeftinije

je *AlJazeera Balkans*. Analiza je pokazala da se, sa cijenom od 0,37 dolara po kilometru, *Montenegro Airlines* nalazi među deset najskupljih kompanija.

Najskuplja je italijanska kompanija *Air Dolomiti* sa cijenom od 0,48 dolara, što je 11 centi skuplje od našeg avioprevoznika. Najjeftiniji su azijski avioprevoznici, među kojima je prvi *Air Asia X* sa prosječnom cijenom od 0,07 dolara po kilometru. Trideset centi jeftinije od *Montenegro Airlines-a*.

Naravno, većina građana Crne

Gore i ne leti nikuda. Međutim, nimalo nije jeftino ni sjesti u autobus. Za kartu od Podgorice do Berana, na primjer, treba platiti devet ili deset eura. Taj put je dugačak oko 140 kilometara, što znači da vožnja košta 0.071 euro po kilometru. Prelazak preko srpske zemlje nekako je jeftiniji. Put od Podgorice do Beograda dugačak je oko 540 kilometara, autobuska karta košta 19 eura, to jest 0.035 eura po kilometru. Upola manje. Ako iz Berana krenete za Beograd treba da pređete oko 400 kilometara. Autobusku kartu platite 14 – 15 eura, što će reći 0.038 eura po kilometru. Slično je i ako izračunate koliko košta put do drugih mjesta u Srbiji.

Može se i autom. O cijenama goriva se ovih dana puno pisalo. Crna Gora je redovno među zemljama sa najskupljim gorivom u regionu. Najnovijim poskupljenjem preteki smo i Njemačku, Austriju i Luksemburg. Prosječna plata u Njemačkoj je oko 2.300, Austriji oko dvije hiljade, Luksemburgu malo preko tri hiljade eura.

I po skupoj struji smo poznati. Početkom godine objavljeni su podaci *Eurostata* o cijenama struje u Evropi za 2015, 2016. i 2017. godinu

uključujući prenos i poreze. Cijena struje u Crnoj Gori je u 2017. godini iznosila 9,7 centi po kilovat-satu. Pošto nam je prošlog ljeta stopa poreza na dodatu vrednost porasla sa 19 na 21 odsto, a početkom godine struja poskupila za šest odsto cijena kilovat-sata stigla je do 10,4 centa.

Najjeftiniju struju u regionu plaćaju domaćinstva Srbije, odnosno Kosova - 6,6 centi za kWh. U Bosni i Hercegovini struja košta 8,6 centi za kilovat-sat i nešto je veća nego u Albaniji, odnosno Makedoniji gdje je cijena električne energije po kWh 8,4 odnosno 8,2 centa. Skuplje su od Crne Gore Hrvatska i Slovenija gdje se struja prodaje po cijeni 12, odnosno 16,1 centi po kWh. Prosječna plata u Sloveniji je 1.062, u Hrvatskoj 835 eura.

O, da. Domaćinstva koja redovno plaćaju popust od Elektroprivrede dobijaju popust od deset procenata. Caka je u tome da popust ne daje i *Elektroprenos* i da se on ne odnosi na brojne druge stavke na računu. Sve skupa znači da će vam, ako uspijete da redovno plaćate račune, biti obračunato deset odsto popusta na dio koji plaćate Elektroprivredi što čini nešto više od jedne trećine računa. Najjednostavnije: ako vam je račun sto eura, uz popust ćete platiti oko 3.5 eura manje. To se zove: *Zlatni tim*. Kad platite račun od sto, oko pet eura će direktno otići kompanijama koje proizvode struju iz obnovljivih izvora energije. Vi ćete platiti PDV, oni što su pravili male elektrane bili su oslobođeni tog nameta kad su uvozili materijal za gradnju. Takve su regule.

U posljednjem izvještaju Evropska komisija nas je opomenula da nam ne treba više mini elektrana. Vlada je objavila da više neće izdavati dozvole za njihovu gradnju. Osim za one koje su već „u proceduri”, jer je, kažu, „Crna Gora blizu ostvarivanja nacionalnog cilja od 33 odsto energije proizvedene iz obnovljivih izvora. Priča je van pameti jer se u Crnoj Gori pola struje proizvodi u pljevaljskoj Termoelektrani, a druga polovina u hidrocentralama koje su obnovljive,

Upućeni kažu da su kod svih u okruženju dostupnije veće brzine interneta. Kod nas se mogu vidjeti uglavnom u reklamama i u nekoliko ulica u stambenim četvrtima u centrima gradova

ali smo plaćali. I plaćaćemo.

Jer, kod nas je otkup struje proizvedene u malim elektranama obavezan. U Njemačkoj, na primjer, raspisuje se tender, pa, naravno, budu prihvaćene samo razumne cijene. Niže po kilovatu od onih u Crnoj Gori.

Naravno da ima još. Silno su se lani telekomunikacione kompanije u Crnoj Gori, uz podršku Vladinih službi, trudile da pokažu da internet kod nas nije skup i spor. Američka istraživačka grupa *M-lab* je tada objavila rezultate istraživanja po kojima je širokopojasni internet u Crnoj Gori najsporiji među zemljama bivše Jugoslavije.

Crna Gora je, kako je objavljeno, 70 mjesta ispod Singapura koji je prvi na *M-lab-ovoj* listi država sastavljenoj po brzini širokopojasnog interneta. Od država bivše Jugoslavije, najbolje plasirana Slovenija je na 25. mjestu, slijede Hrvatska na 40., Srbija na 41., Makedonija na 59. i Bosna i Hercegovina na 61. Od zemalja regiona, samo je Albanija iza Crne Gore, na 78. mjestu.

Tadašnji direktor Agencije za telekomunikacije Zoran Sekulić objasnio je za RFE da se tu „ne radi o objektivnim mogućnostima koje pružaju operatori jer su te mogućnosti znatno veće, već o paketima za koje se opredjeljuju korisnici“. Rekao je i da cijene paketa brzog interneta nijesu „odbijajući element“. Nego, valjda, ljudi u Crnoj Gori prosto vole da odsjede malo prije nego im se otvori stranica na koju su „kliknuli“.

Istraživanje *M-laba* je trajalo godinu, obuhvatilo je 63 miliona testova, ali su nadležni odlučili da ne povjeruju. A nije se preteško uvjeriti. Upoređujući slične *pakete* u Crnoj Gori i BiH lako se može vidjeti da

kod nas 160 kanala, uz besplatne razgovore u mreži i internet od 120 / 6 Mb/s treba platiti 46,6 eura. U BiH za 38 eura se dobija: 215 kanala, besplatni razgovori u svim mrežama u BiH, i internet od 120/10 Mb/s. U crnogorskom *Telekomu* paket *Magenta1 xl* košta 50,50, u *Telekomu* u Hrvatskoj 40 eura.

Upućeni kažu da su kod svih u

centrima gradova. Ponuda u okruženju mnogo je povoljnija i zbog toga što sadrži i telefonske razgovore prema drugim mrežama, kao i prema inostranstvu.

Prema posljednjim objavljenim podacima kupovna moć u Crnoj Gori iznosi 42 odsto prosjeka u Evropskoj uniji. U aprilu je vrijednost minimalne potrošačke

Statistički portal *Statista* i web stranica za planiranje putovanja *Rome2Rio* uporedili su dvije stotine glavnih avioprevoznika prema prosječnoj cijeni jednog kilometra na međunarodnim letovima, prenijela je *AlJazeera Balkans*. Analiza je pokazala da se, sa cijenom od 0,37 dolara po kilometru, *Montenegro Airlines* nalazi među deset najskupljih kompanija

korpe iznosila 633 eura. Samo za hranu četvoročlanoj porodici je trebalo skoro 260 eura. Svi već znamo - to je ona *Monstatova* korpa prema kojoj se za hranu troši 2,13 eura dnevno po članu familije. Prosječna zarada u aprilu je iznosila 510 eura.

Uobičajilo se nekako da, kad se poredi plate u regionu Crna Gora zauzme sredinu tabele. Iznad su Slovenija i Hrvatska, ispod Srbija, Bosna i Hercegovina i Makedonija. Uz mrvicu pažnje postaje jasno da nije riječ ni o kakvoj „zlatnoj sredini“. Prosječna plata u Sloveniji je dvostruko veća od one u Crnoj Gori, hrvatski prosjek je više od 300 eura iznad našeg. U donjem dijelu tabele razlike su mnogo manje. Nakon 510 u Crnoj Gori slijedi prosječna plata u Srbiji, niža za oko 50 eura. Plate u BiH niže su za 70, a u Makedoniji za 130 eura od ovdašnjih.

Tako, neka nas niko ne poredi. Živjeti u Crnoj Gori je neuporedivo iskustvo.

Miloš BAKIĆ

Saučesnici

Još jednom o najnovijem Izveštaju Evropske komisije o napretku Crne Gore u evropskim integracijama

Piše: Milan POPOVIĆ

Najnoviji Izveštaj Evropske komisije (EK) o napretku Crne Gore u evropskim integracijama, iz aprila ove godine, zajedno sa onim strateškim dokumentom Briselske svete stolice koji mu je prethodio, ponovio je onaj, malo je reći neobičan, toplo-hladno, crno-belo, dobar-loš policajac, obrazac iz ranijih izveštaja, samo što je ovog puta, ovaj obrazac doveden do svog i našeg nepodnošljivog vrhunca. Pa je tako crnogorska država odnosno vlast, (p)ostala i „lider u regionu“, i „zarobljena država“, i zemlja koja je značajno napredovala u mnogim „poglavljima“, eh ta divna poglavlja, i država koja i dalje pati od velikog nedostatka vladavine prava, endemske korupcije, i organizovanog kriminala na svim, čitaj i najvišim nivoima.

Opskurni obrazac dobio je i svoja prva rasvetljenja i objašnjenja. Posebno ono Ljupke Kovačević, o razlici i povezanosti između evropskih integracija, geopolitike i diplomatije. I ono Miodraga Lekića, o „neobičnom partnerstvu“ između vladajuće briselske birokratije i crnogorske oligarhije. Ovaj kratki tekst nastavlja u istom smeru.

Za početak, on to čini aktiviranjem onog starog, dobrog, holističkog metoda približavanja udaljavanjem. Rasvetljavanja suštine stvari, sagledavanjem celine kojoj ta stvar pripada. A suština u ovoj stvari, jeste fenomenalno, strukturno i istorijsko slabljenje nacije–države, naravno ne samo crnogorske, nego nacije–države uopšte. Fenomenalno, ovo slabljenje najbolje je opisao Moizes Naim, u svom, sada već proslavljenom tekstu *Mafia States*, objavljenom u majsko-junskom dvobroju *Foreign Affairs* 2012, strukturno, najbolje ga je, kao „anomiju“, još pre oko sto godina, objasnio Emil Dirkem, istorijski, kao „odumiranje države“, još pre više od sto pedeset godina, Karl Marks.

Navođenje tri gornje reference, tri velika

autora, nije imalo za cilj, da svemoćnu EK, u ime objektivne istorije, oslobodi subjektivne odgovornosti, nego da ovoj njenoj odgovornosti, posebno onom njenom, malo je reći neumerenom, „liderstvu u regionu“ i „napretku u poglavljima“, da pravo mesto. Da se kvalifikacija koja sledi ne bi shvatila kao nerazumevanje njene dubinske odnosno najdublje istorijske uslovljenosti.

A kvalifikacija je žestoka. Saučesništvo. I to ne tek onako literarno, metaforički i slikovito. I ne tek onako moralno-politički, indirektno i generalno. Nego baš onako egzaktno i precizno. Krivično-pravno. U ovom potonjem je i najdublje objašnjenje opskurnog obrasca s početka ovog teksta. Pored ostalog, briselska birokratija je i mnogo upućenija, obrazovanija i informisanija od podgoričke oligarhije. Za razliku od ove, naime, ona veoma dobro zna i za dvostrukost u koju se upušta. I za magnum krimen koji podržava, zbog one opskurne geopolitike. Pa onom klauzulom dekriminalizacije, da ju tako i mi briselski nazovemo, kojom podgoričku oligarhiju istovremeno kriminalizuje, a sebe dekriminalizuje, pokušava da i vuk bude sit i ovce na broju. Ali neće moći, za razliku od politike, krivično pravo je kao matematika, dva plus dva je četiri. I tačka.

Na samom kraju, da kažemo i ovo. Ono što je u ovom tekstu izneto na račun Briselske svete stolice, nije učinjeno da bi se opozicija i alternativa u Crnoj Gori, u borbi za ostvarivanje evropskih odnosno univerzalnih ljudskih sloboda i prava, obeshrabrila, nego naprotiv, da bi se, u toj borbi, što pre i što više osvestila, i u najvećoj mogućoj meri, oslonila na sopstvene snage, kako se to obično kaže. Naravno, i na snage onih u Evropi i svetu, koji su sa njima odnosno nama, u tome solidarni.

Ustaljen je model mladog naoružanog čovjeka

Na opštem planu izlaz u prevazilaženju društvene anomalije je izgradnja humanog i pravednog društva, koje se temelji na najboljim ljudskim vrijednostima, prije svega moralnim, kaže profesor psihologije dr Milorad Simunović

Nedavni lokalni izbori u Crnoj Gori vjerovatno će se najduže pamtiti po snimku mladića krvavog lica, kandidata za odbornika koalicije „Za 21. vijek“, kojeg su u podgoričkom naselju Konik pretukli aktivisti DPS-a. U maju su usred dana, u strogom centru Podgorice, ubijena dva čovjeka. U martu su četiri učenika podgoričke Osnovne škole „Vladimir Nazor“ došli ispred dvorišta Osnovne škole „Dragiša Ivanović“, naoružani metalnim boksevima i palicama, i napali trojicu učenika te škole. U sportskoj javnosti i dalje se pominje utakmica od prije tri godine između reprezentacija Crne Gore i Rusije kada je već u prvom minutu ruski golman pogođen sa tribina bakljom u glavu...

Ovo je samo nekoliko primjera koji svjedoče o tome kako je bogat repertoar nasilja u Crnoj Gori – od vršnjačkog, preko navijačkog, do političkog.

Komentarišući za *Monitor* sve učestalije i sve raznovrsnije oblike nasilja u Crnoj Gori, **dr Milorad Simunović**, profesor psihologije na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, podsjeća da je na Zemlji mnogo nasilja i da ga uvijek bilo i to u svim oblicima i intenzitetima.

„Kad je riječ o ovom trenutku

i o ovom ovdje djeliću planete, moramo se prisjetiti prošlosti od prije dvadeset do trideset godina kad se u Crnoj Gori iz vatrenog oružja pucalo tako nenormalno mnogo da je izgledalo da će biti baš nenormalno i čudo ukoliko iko ostane živ. Pa, ipak, bilo je to tada uz izvjestan broj, bilo slučajnih bilo ciljanih žrtava, ne toliko nasilničko koliko ekspresivno ponašanje kojim se izražavala lojalnost izvjesnoj tradiciji, nacionalnom

karakteru i ideologiji naoružanog i svakako junačkog naroda. Zahvaljujući tome, čim je vlast stavila jasne zabrane, pucanje je prestalo, pa je tako potvrđena opšta lojalnost, da ne kažem i poslušnost. Međutim, kroz rečenu ekspresiju ipak se ustalio jedan društveni psihološki model poželjnog iako devijantnog ponašanja – model mladog naoružanog čovjeka, koji će po svaku cijenu i uz sve rizike ostvarivati opasne ciljeve.

Otprilike kako je to, i to kao potresna tragedija, prikazano u filmu *Rane* Srđana Dragojevića, režisera i psihologa“.

Sve društvene anomalije, sa devalvacijom državnih i moralnih zakona kao opšteg okvira takve tragične situacije, prema riječima Simunovića, nameću i praktično pitanje – kako je moguće iz toga izaći.

- Kad je u pitanju individualni nivo, u razvijenom svijetu razvijene su psihoterapijske tehnike za kontrolu bijesa i agresije i da se one u pojedinim slučajevima nalažu i pomoću sudskih odluka. Na opštem planu izlaz je u prevazilaženju društvene anomalije izgradnja humanog i pravednog društva, koje se temelji na najboljim ljudskim vrijednostima, prije svega moralnim. I naravno ovo ne smije da bude stvar puke političke demagogije koja svojom prozirnom materijom čitavu stvar pogoršava produbljujući jaz između razuma i stvarnosti i budući da njegovim raznolikim vrstama dodaje političko nasilništvo, pa ga još i čini ne samo instrumentalnim nego i legitimnim. Ukoliko bi se išlo tim putem, moglo bi se ispostaviti da je najveću istinu rekao onaj filozof da je čovjek čovjeku vuk. A da tako ne bi bilo minimalan uslov čini i stvarno i opravdano povjerenje u institucije društva i to na svim nivoima od lokalnih zajednica pa do državnog vrha“, upozorava Simunović.

Prema podacima Zavoda za školstvo u prošloj godini u osnovnim i srednjim školama u Crnoj Gori registrovano je 305 slučajeva vršnjačkog nasilja. Ta brojka se odnosi na „prijavljene, evidentirane i protokolirane slučajeve“.

- Vršnjačko nasilje, nažalost, nije rijetka pojava u našem društvu, a prisutnost fizičkog nasilja među djecom je veoma izraženo, bez obzira na uzrast, sredinu ili pol djeteta. Zabrinjava činjenica da je ono sve učestalije u obrazovnim ustanovama, na mjestu gdje je

**SNEŽANA MIJUŠKOVIĆ, ZAMJENICA
ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA**

Problem za udruženu reakciju

- U svim slučajevima vršnjačkog nasilja u kojima postupa Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, zapažamo da obrazovna ustanova angažuje sve raspoložive kapacitete u cilju sprovođenja mjera za adekvatno kažnjavanje učenika koji su učestvovali u nasilju. Međutim, stiče se utisak da ni škola, niti druge službe ne preduzimaju konkretne radnje i mjere da ispitaju uzroke određenih ponašanja i pravovremeno reaguju kako bi spriječile dalje konflikte i pomogle učeniku/cima koji pokazuju neprihvatljivo ponašanje.

Rješavanje sukoba među djecom je složen proces gdje se jednako radi sa obje zavađene strane u cilju postizanja mirnog rješenja. Samo kažnjavanje učenika bez planiranog programa pomoći i podrške učenicima koji su vršili nasilje ne garantuje trajno rješavanje problema. Praksa rješavanja nasilničkog ponašanja prebacivanjem učenika iz jednog odjeljenja u drugo ili isključivanjem učenika iz škole bez analize uzroka devijantnog ponašanja i pružanja pomoći djetetu da problem prevaziđe i ponašanje promijeni, nije u skladu sa najboljim interesom djeteta, niti sa ciljevima obrazovanja i vaspitanja.

Zaštitnik smatra da je obaveza škole da preduzima sve radnje i mjere i traži pomoć drugih stručnjaka (kada god je potrebno) kako bi obezbijedila sigurno okruženje za svako dijete i pomogla djetetu koje pokazuje probleme u ponašanju ili je žrtva nasilja i kako bi pomogla i roditeljima ili ih uputila na stručne službe (u okviru socijalne i dječije zaštite), a sve u cilju ostvarivanja najboljeg interesa djeteta. U prvom redu je potrebno neophodno jačanje psihološko-pedagoških službi u školama, koje bi pružale svu potrebnu podršku djeci, roditeljima i nastavnom osoblju. Takođe, Zaštitnik podsjeća da škole nisu jedino mjesto na kom treba sprovoditi prevenciju i ranu intervenciju kada je nasilje u pitanju. Ovaj problem zahtijeva adekvatnu i udruženu reakciju prosvjetnih radnika i stručnih saradnika škole, sa jedne i roditelja sa druge strane, kao i uključivanje organa starateljstva, zdravstvenih ustanova, policije i organa pravosuđa, u cilju što uspješnije prevencije vršnjačkog nasilja.

najveći broj profilisanih stručnjaka, koji svakodnevno provode vrijeme sa djecom i prvi su koji mogu primijetiti određene promjene u ponašanjima i reagovati kako problemi ne bi eskalirali. I dijete koje vrši nasilje i dijete koje ga trpi imaju problem koji je nužno rješavati u njegovom začetku, jer protok vremena često može znatno usložiti situaciju“, kaže za *Monitor* zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za oblast prava djece, mladih i socijalnog staranja **Snežana Mijušković**.

Iako je donijeto uputstvo *Podjela odgovornosti i postupanje u cilju prevencije i u slučajevima pojave nasilja*, koje je obavezujuće za obrazovne ustanove, u ovim slučajevima prisutne su, prema njenim riječima, različite prakse. Još nije uspostavljen sveobuhvatan sistem psihosocijalne podrške i socijalne reintegracije i prevencije stigmatizacije djeteta žrtve. Uočava se i nedostatak profesionalnih kapaciteta da adekvatno odgovore na slučajeve nasilja nad djecom, posebno u oblasti prepoznavanja, zaštite i podrške.

Vršnjačko nasilje, objašnjava Mijušković, često počinje u školi ili kulminira u njoj, a svjedoci smo i da nasilje među i nad djecom uveliko izlazi iz okvira školskog dvorišta.

„Zapaža se da su djeca sve surovija u načinima povređivanja, te su posljedice povreda sve teže i ozbiljnije. Smatramo da prisutnost nasilja među djecom i tolerancija društva na ove pojave, kao i pasivnost nadležnih službi (u prevenciji tako i u intervenciji), ugrožavaju sigurnost djece, kako u okviru škole, tako i van nje“.

U porastu je i nasilje u porodici. U februaru ove godine zvanično je saopšteno da je prošle godine centrima za socijalni rad prijavljeno 1.290 slučajeva nasilja u porodici, znatno više nego u 2016.

Veseljko KOPRIVICA

MEĐUGRANIČNE IGRE SA MIGRANTIMA

Uzmi pare i proslijedi komšiji

Usljed sve manje propusnosti granica zemalja EU za migrante, sve više je onih koji se vrte u balkanskom krugu od Albanije, Crne Gore, Bosne, Hrvatske i Srbije, pokušavajući da se domognu Zapada. Istovremeno, policije regiona trude se jedni drugima da prebace „problem“

Četvoro djece i desetak žena i muškaraca, izbjeglice iz Sirije, ostavljeni su nedavno blizu Danilovgrada. Neko ih je tu doveo, uzeo im blizu hiljadu eura i rekao da je preko brda Bosna“, priča izvor *Monitora* koji je želio da bude anonimn. Objasnjava da je htio barem nekoliko njih da preveze do Nikšića, ali je odustao jer se plašio da će ga optužiti za krijumčarenje.

Usljed sve manje propusnosti granica zemalja EU za migrante, sve više je onih koji se vrte u balkanskom krugu od Albanije, Crne Gore, Bosne, Hrvatske i Srbije, pokušavajući da se domognu Zapada.

Početkom godine talas migranata

se pojačao pa su i zapadni i regionalni mediji počeli da pišu o novoj migrantskoj ruti koja od Grčke i Albanije, preko Crne Gore i BiH, vodi do željenih destinacija u EU.

Podaci Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) govore da je od avgusta 2017. zabilježen porast migranata koji u Crnu Goru dolaze iz Albanije. „Uglavnom je riječ o ekonomskim migrantima s područja Alžira, Sirije, Maroka, Avganistana, Pakistana, Libije, Iraka...“, navode u policiji. O tome da se broj migranata povećava govori i prošlomjesečni hitan tender MUP-a za nabavku usluga smještaja i ishrane lica koja traže međunarodnu zaštitu. Za

obezbjeđivanje smještajnih kapaciteta za 50 lica dnevno MUP je obezbijedio 150.000 eura.

Hrvatski mediji pišu da nova ruta odgovara onoj koju koriste krijumčari oružja i droge, i ukazuje na postojanje mreže krijumčarenja ljudi. Puntovi sa kojih se prebacuju migranti nalaze se u okolini Skadra, a ture organizuju najčešće lokalni kriminalci, navode albanski portali.

U *Akcionom planu za sprovođenje Strategije za integrisano upravljanje migracijama*, iz marta ove godine, navodi se da „nezakoniti migranti za ulazak u Crnu Goru, najčešće koriste područje zelene granice u okolini graničnih prelaza Božaj u manjem broju Sukobin na granici s Albanijom, dok u najvećem broju slučajeva nezakonito pokušavaju izaći iz Crne Gore na granici sa BiH i Hrvatskom. Nezakonite migracije u Crnoj Gori, za sada imaju tranzitni karakter preko teritorije Crne Gore, prema zemljama EU, a uglavnom se radi o ekonomskim migrantima”.

Istovremeno, policije regiona trude se jedni drugima da prebace „problem”.

Monitorovi izvori govore da se na granici s Albanijom često odvija trka između humanitarnih organizacija i policije. Humanitarci teže da ih pronađu i smjeste u Prihvatilište za strance u Spuzu, dok policija nastoji da ih prva pronađe i vrati u Albaniju.

Iz Crvenog krsta Crne Gore za Monitor su rekli da je „saradnja sa relevantnim institucijama, ali i sa domaćim i međunarodnim organizacijama, kad je briga o migrantima u pitanju, dobra. Redovno se razmjenjuju informacije i održavaju sastanci, a radi se i na pokretanju zajedničkih inicijativa i realizaciji aktivnosti”.

Ipak, s vraćanjem migranata u Albaniju ima problema. Naime, albanska strana često nije spremna da ispoštuje međunarodni Sporazum o readmisiji i time prihvati one migrante koji su s njene teritorije nelegalno ušli u Crnu Goru.

„Imamo nerazumijevanje u pogledu vraćanja tih lica, oni

CRNA GORA I KRIJUMČARENJE MIGRANATA

Od početka godine spriječeno je nekoliko slučajeva krijumčarenja migranata.

Viktor Neziraj iz Budve je osumnjičen da je krajem januara organizovao krijumčarenje grupe migranata tako što ih je ukrcao u gumenu čamac s namjerom da ih preko Jadranskog mora prebaci do Italije. Međutim, čamac se 15 milja od crnogorske Mamule u teritorijalnim vodama izvrnuo, tako da je migrante u ranim jutarnjim satima pokupio italijanski brod *Erika*, koji ih je odveo do luke Zelenika u Herceg Novom.

Specijalno tužilaštvo podiglo je u aprilu optužnicu protiv šest lica, među kojima su i crnogorski državljani **Igor Kastratović** i **Milislav Ostojić**, koji se sumnjiče da su dio organizovane međunarodne kriminalne grupe koja je prebacivala emigrante iz Turske i Sirije u Bosnu i Hrvatsku, a zatim u zemlje EU. Za taj posao, krijumčari su uzimali od 2.500 do 5.000 eura po osobi, a prebacivane su i cijele porodice.

Početkom maja barska policija uhapsila je **K.M.** (35) iz Ulcinja zbog sumnje da je počinio krivično djelo nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi. On je u putničkom vozilu marke *VW pasat*, prevezio šest sirijskih državljana migranata, dva muškarca, jednu ženu i troje djece. Policija sumnjiči K.M. da se sa migrantima dogovorio da ih za 200 eura preveze od Sukobina do Podgorice.

se pravdaju često da u pogledu dokumentacije za ta lica, kada ih mi nađemo, ne postoje dokazi da su bili na teritoriji Albanije”, izjavio je načelnik Odsjeka za nadzor državne granice **Vojislav Dragović**.

I na drugom kraju granice isti problemi. Predsjedavajući Savjeta ministara BiH **Denis Zvizdić** nedavno je najavio da će ova zemlja uputiti note Crnoj Gori i Srbiji, u kojima će ih obavijestiti da je BiH upoznata da

se na njihovoj teritoriji raspuštaju migrantski centri i da se velike grupe migranata organizovano, institucionalno, ali i neorganizovano, uz pomoć kriminalnih grupa, pokušavaju prebaciti u BiH.

Iz granične policije BiH je saopšteno da je pojačan migracijski pritisak iz Crne Gore evidentiran od decembra 2017. i nastavljen u januaru i februaru 2018, kada je evidentirano 146 ilegalnih prelazaka

državne granice, a od ilegalnog ulaska u BiH odvratio 325 osoba. „Uzimajući u obzir rastući trend, smatramo da se više ne može govoriti o pojedinačnim slučajevima već o sve organizovanijim i češćim pokušajima ulazaka migranata u BiH iz pravca Crne Gore”, naveli su iz granične policije BiH.

Prema podacima MUP-a CG tokom prošle godine iz Hrvatske je u Crnu Goru vraćeno 176 osoba, a iz BiH 248.

Dva glavna pravca kojima migranti pokušavaju preći u BiH vode preko Nikšića i Pljevalja. Mediji su pisali da je rutom koja preko sela Nudo u opštini Nikšić ide ka Arandelovu, opština Trebinje, posljednjih mjeseci prešlo više stotina migranta, što je veći broj nego u posljednje dvije godine ukupno.

Taksisti prevoze migrante do Golije ili Vilusa, naselja koja se nalaze nedaleko od crnogorske granice sa BiH. Tamo migrante čeka osoba koja poznaje mjesta gdje ilegalno mogu preći granicu, i ući na teritoriju BiH, objavio je *Radio Slobodna Evropa*.

Migranti u Pljevlja dolaze iz Podgorice i Prijepolja. Iz Opštine Pljevlja navode da ih je posljednjih mjeseci kroz ovaj grad prošlo više od pet stotina, te da su formirali i

• „IZUM”
KOJI JE
DONIRAN
I CRNOJ
GORI: Bod-
ljikava žica
u Mađarskoj

krizni štab kako bi im obezbijedili svu potrebnu pomoć.

Migranti koji se domognu Pljevalja smještaju se u Otvoreni centar *Bona Fide*. „Oni dolaze gladni, umorni, povrijeđeni, s malom djecom, bez ičega i ono što mi kao ljudi možemo učiniti mi to učinimo”, kazala je za RTCG **Sabina Talević** iz Otvorenog centra *BonaFide*.

Noću, preko planine Kovač prema Čajniču, migranti pokušavaju da se domognu BiH.

Lokalni mediji u Pljevljima pišu da su se tamošnji taksisti našli na muci jer ih policija poziva na saslušanja zbog prevoza migranata. Pljevaljska policija je strogo zabranila taksistima da migrante voze prema granici. U Pljevljima se spekuliše, pišu lokalni mediji, da lica bliska policiji čine

takve usluge kako bi zaradili novac, a spominju se imena onih koji su već hapšeni za šverc kafe, šećera i oružja preko granice.

USloveniji je broj ilegalnih migranata tokom ove godine povećan zbog nove rute preko BiH. Uprava slovenačke policije iznijela je podatak da, po njenim informacijama, na tzv. balkanskoj ruti, počevši od Grčke, na toplije vrijeme i bolje uslove putovanja čeka od 50.000 do 60.000 migranata.

Sudeći po najavama, crnogorska vlast bi u prebrođivanju migrantskog „problema” mogla da se posluži najradikalnijim evropskim iskustvima. Naime, Vlada je prihvatila donaciju Vlade premijera Mađarske **Viktora Orbana** u vidu spiralne bodljikave žice kako bi se zaštitila od većeg priliva izbjeglica. Na sjednici 26. aprila Vlada je potvrdila Ugovor kojim je predviđeno da mađarska Vlada donira crnogorskoj spiralnu bodljikavu žicu za pokrivanje 25 kilometara državne granice. Donacija je oslobođena troškova carine i poreza na dodatnu vrijednost. Ugovorom je, između ostalog, predviđeno da mađarska Vlada obezbijedi transport žice do Crne Gore, kao i da pošalje stručnjake koji će obučiti crnogorske policajce kako da postavljaju žicu.

Još nije precizirano na kojem tačno dijelu granice se namjerava postaviti žica. Jedno je, međutim, jasno - dok za evropskim standardima kaskamo u brojnim poljima, žicu ćemo lako usvojiti.

EU I MIGRANTI

Sve češća politika žice

Evropska unija dodijelila je azil za više od pola miliona izbjeglica u 2017, saopštila je evropska agencija za statistiku *Eurostat*.

Od tog broja, više od 60 odsto je azil dobilo u Njemačkoj.

Broj odobrenih azila u 2017. je za skoro četvrtinu manji u poređenju sa 2016. Prema podacima *Eurostata*, trećina od odobrenih azila dodijeljena je Sirijcima, a potom slijede Avganistanci i Iranci.

Vijesti iz EU međutim ne navode na optimizam. Ministar unutrašnjih poslova Austrije **Herbert Kikl** nedavno je najavio da će njegova zemlja, u slučaju potrebe, učiniti „nepropusnim” sve svoje granice. Novi italijanski ministar unutrašnjih poslova **Mateo Salvini** poručio je, protekle nedjelje, migrantima da je vrijeme da odu iz Italije. Mađarska vlada izradila je nove predloge zakona prema kojima će tretirati kao kriminalce sve koji pomažu ilegalnim migrantima koji traže azil. Mađarska uvodi nove zakone iako trenutno izuzetno mali broj migranata ili izbjeglica ulazi u Mađarsku, prvenstveno zbog zastrašujuće dvostruke ograde sa žilet-žicom na granici Mađarske i Hrvatske, odnosno Srbije, javlja BBC.

Predrag NIKOLIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Gasi se nedjeljnik Monitor?“

Antena M

Predrag Mijatović

O Zinedinu Zidanu:

„Njegov odlazak je veliki gubitak za Real, jer ono što je Zidan ostvario neće niko ponoviti.“

(EFE)

Zlatan Ibrahimović,

Fudbaler:

„Možeš me zvati Zlatan, moj otac je Bosanac, moja majka je Hrvatica, ja sam Šveđanin kojeg prihvataju širom svijeta.“

(Oslobođenje)

Tamara Obrovac

Etno-džez muzičarka i kantautorica:

„Za moju glazbu, kao i za bilo koju umjetnost, potrebna je izolacija. Ne, ne vježbam puno fizički, mnogo više vježbam stanje duha... stanje kad si kao osoba nebitan, a bitno je da postaneš protočan kanal za glazbu, za to su jako važni glazbenici tj. band, ja imam sreću da su moji sjajni...“

(jutarnji.hr)

Bogdan Diklić

Glumac nakon što mu je uručen Zlatni pečat Jugoslovenske kinoteke:

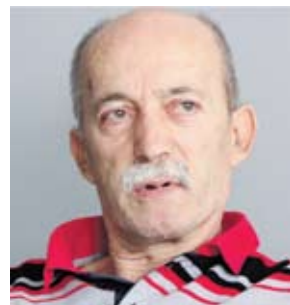
„Kada se setim sa kim sam sve bio partner na filmu, pomislim da ni ja nisam toliko loš. Radujem se što je Jugoslovenska kinoteka zapečatila moju karijeru. Zahvaljujem se svima koji su tome doprineli. Sve ono što sam igrao na filmu, neko je napisao, neko je režirao, neko je pravio scenografiju, neko me je snimao, neko je vukao tu kameru po faru... Logično je da ovo pripada svim tim ljudima. Ne mogu ovakvu nagradu sam da dobijem.“

(novosti.rs)

Veljko Rajković

„Ljudi, kidajte se od smijeha! To je jedini način da ostanete čitavi.“

(FB)

Gunar Kvaran

Istoričar umjetnosti s Islanda:

„Kada sam bio mali, mislio sam da sam potekao od norveškog plemstva. Kasnije je rađeno istraživanje koje je pokazalo da je kod nas 62 odsto ženskih gena iz Irske, tako da je globalizacije bilo još u doba Vikinga. Oseća se jak pritisak Amerike, Engleske i u kulturnoj sferi. Važno je imati svest o tome.“

(Blic)

Mira Banjac

Glumica:

„Živko Nikolić je u mojoj karijeri crvenim slovima zapisan, izuzetan čovjek, jedan posvećeni čovjek, čovjek esteta, on je i likovnjak, kad izađe na snimanje, on zna sve, on je gotov. Tako je bio tih čovjek, kad kaže primjedbu, to ne čuje ni kolega do vas. Nažalost, taj sjajni veliki čovjek, nije dobro završio, i to ponavljam, da mu je ostalo i srpsko i crnogorsko društvo dužno, on je skončao u manastirskim ćelijama, ali smo mi valjda takav narod“.

(N1)

Dino Mustafić

Reditelj:

„Neoliberalni kapitalizam kao da je zatvorio sve moguće puteve izlaza iz krize koju živimo. Revolucionarni duh danas je sveden na politički aktivizam i ne vidim u općoj političkoj i ekonomskoj krizi ni konture neke nove i moguće revolucije. Revoluciju nema ko da pokrene, jer nema više hrabrih intelektualaca, zanesenjaka i idealista koji su se spremni žrtvovati za bolji i pravedniji svijet“.

(klix.ba)

Ijan Makjuan

Engleski pisac:

„Intelektualci vole pesimizam, nosimo ga kao pero na šeširu. Zato cenim društvo naučnika koji, kada uoče problem, razgovaraju o tome kako da ga reše. Intelektualci u problemu plivaju, potapaju se u njega. Jedan biolog je pre 50 godina rekao: 'Odricanje od ideje progresa siguran je put u oćajanje'.

(Politika)

Simon Rundell

Odgovor engleskog sveštenika na poruku postao hit na Tvitereu:

„Jesi li ok, seksi? Radiš li sutra? X“.
„Da, držim misu u 9:30 i 11:15, ali mislim da niste mislili svećeniku poslati ovu poruku“.

(index.hr)

Dubravka Vujnović-Božić

Direktorica Udruženja DRIP iz Banjaluke koje se bori za bolji položaj djece, roditelja i porodilja:

„Nije jedini roditeljski zadatak održati dijete na životu. Ovo je najkompleksnija uloga koju imamo u životu. A na potezu smo svaki dan, svaki sat. Sve što radimo ili ne radimo sa našim djetetom, ogledaće se u kvalitetu njegovog života kasnije“.

(Buka)

Marija Šerifović

Pjevačica se oprostila od svog preminulog kolege Sinana Sakića:

„Ti nisi bio deo muzike – ti si bio muzika! Ti nisi imao emociju – ti si bio emocija!“

(Buka)

OD SADA I ZA
PENZIONERE

TEHNOMAX

POTROŠAČKI KREDITI

do 24 mjesečne rate

N kamate
E troškova

B odlaska u banku

Sve na jednom mjestu!

**HIPOTEKARNA
BANKA**

Deset trikova trgovaca zbog kojih trošimo više novca

Jednom kad čovjek uđe u trgovinu, teško pronalazi izlaz. A za to je kriv jednosmjerni ulaz, jer da biste napustili supermarket, morate proći kroz šumu policama s kojih vas mame sjajne ponude i akcije, što povećava vjerojatnost da nećete kupiti samo kruh i mlijeko. Upravo su zato mliječni proizvodi na samom dnu dućana, dok ćete na ulazu doslovno ogladnjati jer su tu smješteni odjel voća i povrća, sobnog i vrtnog cvijeća, ali i mirisni pekarski proizvodi, kaže psiholog i ekonomist **Daniel Kahneman**.

"Kao potrošači nismo svjesni velikog broja čimbenika koji utječu na naše odluke o kupnji, ali smo skloni misliti da smo ih donijeli isključivo vlastitom voljom. No to nije tako. Svaka naša odluka o kupnji zapravo je postizanje ravnoteže između troška i koristi. A što nam se prilika čini boljom, spremniji smo trošiti", objašnjava prof. dr. **Goran Šimić** s Instituta za istraživanje mozga i dodaje: "Odluka o tome hoćemo li nešto kupiti ovisi i o tome kako je neki proizvod predstavljen (ambalaža, je li, npr., na akciji...), ali i kako je reklamiranjem prikazana korist koju od njega možemo dobiti."

Tako je studija o utjecaju sniženja na ljudsku psihi, koju je provelo Sveučilište u Bonnu, pokazala da je više od polovine ispitanika pozitivno reagiralo na snižene cijene. Znanstvenici su pronašli dio mozga koji je postao aktivniji kad su ispitanici vidjeli da je nekom proizvodu snižena cijena i shvatili da bi to bio "dobar posao" kad bi se mogao kupiti za navedeni iznos.

No to nije jedina "čaka".

1. Previše artikala i odluka vodi emotivnoj kupnji

"Prosječan supermarket može imati i više desetina tisuća artikala što dovodi do preopterećenja informacijama. Zbog previše zahtjeva odlukama što ćete kupiti, nakon 40-ak minuta većina će se ljudi prestati 'boriti' i počinju emocionalno kupovati. U košarici se tad nađe 50 posto više stvari nego što smo namjeravali kupiti", kaže Šimić.

2. Igra na policama je psihička zamka za sve kupce pa i djecu

Najskuplji predmeti obično su smješteni u visini očiju, a trgovačke marke su na donjim policama tako da, kako biste došli do njih, morate se sagnuti. Namirnice namijenjene djeci, poput žitnih pahuljica, pozornost im privlače jer su postavljene na njihovu visinu, a dizajn ambalaže s veselim likovima natjerat će ih na kontakt očima.

3. Kraj reda je elitna pozicija: prodaja je osam puta bolja
Reklame i police na kraju redova najbolje su mjesto prodaje. Tvrtke plaćaju visoku cijenu za pozicioniranje svojih proizvoda na te točke. Statistika američke Nacionalne maloprodajne udruge Hardware kaže da se ti proizvodi prodaju osam puta brže od istog proizvoda koji se nalazi na regularnim policama.

4. Glazba nas 'hrabri', ali nam i troši dragocjeno vrijeme
Glazba utječe na kupce - što je glasnija, to češće uzrokuje trenutni gubitak samokontrole, čime se povećava vjerojatnost impulzivne kupnje. U dućanu u kojem svira pozadinska glazba ljudi su potrošili čak 34 posto više vremena za kupovinu, otkrili su neuroznanstvenici.

5. Jednom kad uđete u taj labirint, teško ćete izaći iz njega

Trgovci će vas na svu silu pokušati što dulje zadržati u svojem prostoru, a takav koncept prodaje posebno su razradile trgovine namještajem postavljanjem posebnog 'labirinta'. U supermarketima se, pak, mliječni odjel gotovo uvijek nalazi daleko od ulaza, zbog čega će kupci morati prošetati cijelom trgovinom.

6. Mirisi su važni, a pogotovo oni koji podsjećaju na djetinjstvo

Mirisi koji čovjeka podsjećaju na djetinjstvo i pridodaju njegovu subjektivnom osjećaju sigurnosti povećat će vjerojatnost kupnje ili potrošenog novca. Zamamni mirisi svježe pečenog kruha i peciva kupcima otvaraju apetit koji potiče na, primjerice, veću potrošnju hrane.

7. Djeca izložena reklamama su kasnije vjerni kupci
Porazan je podatak i da djeca do desete godine odgledaju do 10.000 reklama te im se, dok ne odrastu, logotipi fast fooda 'utisnu' duboko u umove. Što je neki podražaj prisutniji u ranijoj dobi, to je veći njegov kasniji utjecaj.

8. Boomerang efektu (vraćanja) podložniji muškarci
Posebne police smještene u sredini širokih redova najčešće sadrže popularne proizvode. Tako kupci uopće ne dolaze do, za njih, alternativnih proizvoda. Takvo pozicioniranje namijenjeno je zaustavljanju ili tzv. Boomerang efektu, u kojem neki kupci, a osobito muškarci, obave kupnju nečega što im treba, a zatim se vrate istim putem kojim su došli.

9. 'Ma probajte, bez obaveze' vodi neplanskoj kupnji
Mjesta u trgovini na kojima se prezentiraju i isprobavaju proizvodi, poput novih mliječnih ili suhomesnatih proizvoda, usporavaju vas u kupnji, ali i pružaju priliku da novi proizvod 'bolje upoznate', odnosno isprobate i 'zavolite', pa se nakon takvog iskustva lakše odlučite na kupnju.

10. Supermarket je mjesto gdje ste zaštićeni od svijeta
Voće i povrće u velikim su trgovinama najčešće u blizini ulaznih vrata jer izgledaju zdravije i svježije na prirodnom svjetlu. Na odjelu rublja rasvjeta je pak slabija nego u ostalom dijelu trgovine kako bi se dobio ugođaj intimne atmosfere. Osjećaj skrovitosti u trgovini dobiva se zahvaljujući potpunoj izolaciji od vremenskih uvjeta jer ih je većina bez prozora.

Abcportal.info

Svaki dio trgovine, od rasporeda policama, svjetla, glazbe pa do mirisa koji se šire, dizajnirani su da nas uvuku, što duže zadrže u trgovini i zavedu nas da trošimo, kaže marketinški stručnjak **Martin Lindstrom**

SJEVER: ILEGALNIM KANALIMA MARIHUANE

Padaju kilogrami, prolaze tone

Granica s Albanijom i Kosovom puna je ilegalnih puteva kojima se odvija šverc narkotika i drugih roba. Pogranična policija nema ni ljudstva ni opreme da stigne svuda u svakom trenutku, što je idealna situacija za švercere. Novi slučajevi ukazuju da je lokalno stanovništvo nerijetko uključeno u ove poslove

Kada je prije tri dana na granici Crne Gore i Albanije kod Gusinja zaplijenjena još jedna velika količina skanka, postalo je jasno da su tu proradili švercerski ilegalni narko putevi. Policija je, naime, u utorak na crnogorskoj teritoriji pronašla stotinu dvadeset kilograma ove droge.

Graničari su drogu pronašli u mjestu Lijevi Grnčar, a bila je upakovana u sedam vreća, koje je ostavilo nepoznato lice ili više njih, a u kojima se nalazilo 29 većih PVC pakovanja ukupne težine 121,5 kilogram. Vreće sa skankom su bile sakrivene u šiblju na mjestu gdje nema lokalnog puta.

O događaju su obaviješteni službenici Odsjeka za borbu protiv droge, koji su sa službenicima Centra bezbjednosti Berane izašli na lice mesta i izuzeli drogu.

Policija je saopštila da je o svemu obaviješten državni tužilac u Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, kao i da se preduzimaju dalje mjere u cilju identifikacije i pronalaska osoba, jedne ili

više njih, koje su ostavile drogu.

Te osobe nisu pronašli, ali su zato istog dana uhapsili **M.B.** (40) iz Rožaja, koji se potraživao međunarodnom potjernicom zbog izdržavanja kazne zatvora u trajanju od pet godina na koju je osuđen 2011. godine zbog krivičnog djela neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.

Pretresom kuće ispostavilo da se M.B. čitavo vrijeme skrivao u specijalno napravljenom bunkeru na tavanu kuće.

On je na kaznu zatvora u trajanju od pet godina osuđen 2011. godine i od tada je bio nedostupan nadležnim organima. Za njim je, zbog privođenja na izdržavanje kazne zatvora, NCB Interpol Podgorica raspisao međunarodnu potjernicu.

Albanski državljani
Fluturim Brahaj
uhapšen je u
policijskoj zasjedi u
mjestu Vusanje, nedaleko
od Gusinja, kada je iz
Albanije prenosio vreću s
oko 11 kilograma skanka.
Policija je zasjedu
postavila po dojavi, ali
nije uspjela da uhapsi i
osobe iz Crne Gore koje
je, po svemu sudeći, on
redovno snabdijevao
drogom radi prodaje ili
daljeg transporta

M.B. osuđen je zato što je u septembru 2008. godine od jedne osobe s Kosova, zajedno sa još jednim saradnikom, radi dalje prodaje, nabavio oko četiri kilograma heroína. Ta osoba je prokrijumčarila heroin s Kosova u Crnu Goru, a M.B. je nabavio drogu s namjerom da je stavi u uličnu prodaju ili dalje preproda. Osoba koja je prevozila drogu lišena je slobode kada je namjeravala da

drogu preda M.B. na dogovoreno mjesto u Rožajama.

M.B. je odatle, kako se ispostavilo, pobjegao u rodno selo gdje se skrivao u, za te svrhe, specijalno napravljenom bunkeru na tavanu, dok neko od seljana nije to policiji „operativno“ dojavio.

Ova dva slučaja potvrdila su da je granica s Albanijom i Kosovom prepuna ilegalnih puteva. Da je lokalno stanovništvo nerijetko uključeno u ove poslove, od kojih se očigledno živi mnogo bolje nego od stočarstva, potvrdio je i slučaj Plavljanina **Lazara Radenovića** (29), koji nije imao sreće da se skriva tako dugo kao Rožajac M.B.

On je u Višem sudu u Bijelom Polju krajem prošle godine osuđen na pet godina zatvora zbog „počinjenog krivičnog djela nedozvoljeno držanje, proizvodnja i stavljanje u promet droge“. Kraće rečeno, šverca.

Prema navodima optužnice, Radenović je u oktobru prošle godine iz Albanije u Crnu Goru, švercerskim putevima unio 122 kilograma skanka. Granična patrola zaustavila ga je u mjestu Godilje, nedaleko od Gusinja, dok je s još tri lica vodio konja natovarenog sa pet crnih torbi.

Čim su ugledali graničare, nepoznate osobe pobjegle su na teritoriju Albanije, dok je Radenović uhapšen, a skank zaplijenjen.

Da se mreža švercera od granične zone širi prema unutrašnjosti govori činjenica da je, takođe nedavno u ovom reonu, nadomak Andrijevice, uhapšen **I.Đ.** iz Podgorice. U njegovom automobile *toyotajaris* pronađeni su vreća i veća crna torba u kojima su se nalazila tirdeset i tri PVC pakovanja s taman toliko kilograma skanka.

Državljanin Albanije **Fluturim Brahaj** (22) uhapšen je u policijskoj zasjedi u mjestu Vusanje, nedaleko od Gusinja, kada je iz Albanije prenosio vreću s oko 11 kilograma skanka. Policija je zasjedu postavila po dojavi, ali nije uspjela da uhapsi i osobe iz Crne Gore koje je, po svemu sudeći, on redovno snabdijevao drogom radi dalje prodaje ili transporta.

Svi ovi slučajevi iz posljednjih nekoliko mjeseci svjedoče da su ilegalni putevi iz Albanije vrlo frekventni. *Monitor* je ranije pisao o tome da ilegalnih puteva na kojima se odvija šverc narkotika, ali i drugih roba ima desetak.

Pogranična policija niti ima ljudstva niti opreme da stigne da pokrije sve u svakom trenutku, što je idealna prilika za švercere.

Na području plavske i gusinske opštine prohodni su i putevi koji vode prema Kosovu preko planine Bogićevce. Iz ovih opština ilegalno se može doći i do Albanije, a to je najlakše učiniti putem koji od Gusinja vodi preko sela Vusanje.

Albanija je poznata kao jedan od najvećih proizvođača marihuane i skanka u svijetu. Uprkos policijskim akcijama koje su u toj državi vođene u selu Lazaret, očigledno da je ta proizvodnja i dalje vrlo razvijena, a švercerski kanali prema zapadnoj Evropi vode upravo preko Crne Gore.

Ako je u posljednjih pola godine samo na ilegalnim putevima u Gusinju i Plavu zaplijenjeno nekoliko stotina kilograma marihuane, nameće se pitanje – koliko onda narkotika tim putevima svakodnevno ulazi u našu državu?

Na području Plava i Gusinja na zvanično otvaranje čekaju makar tri granična prijelaza. Dok se s tim poslom ne žuri, ilegalni putevi kojima se kreću šverceri otvoreni su očigledno tokom sva četiri godišnja doba. I funkcionišu besprijeekorno.

Ne treba zato gajiti iluziju da učestale zapljene maruhane, kojima se zna pohvaliti crnogorska Uprava policije, značajnije zaustavljaju šverc. Za albanske proizvođače i njihove kurire na ilegalnim putevima na sjeveru to bi mogao biti tek uračunati rabat.

Taman toliko da se pusti priča kako dvije partnerske države vode strašnu bitku s narkodilerima, dok, zapravo, proizvodnja i trgovina marihuanom možda i nikada nije bila veća.

Tufik SOFTIĆ

Male tajne velikih talenata

Za samo nekoliko mjeseci čak 16, uglavnom prvih nagrada, na prestižnim državnim i međunarodnim takmičenjima. To su rezultati učenika i nastavnika kolašinske Škole za osnovno muzičko obrazovanje (ŠOMO), u kojoj se, kako kažu u tom malom i mladom kolektivu, njeguju talenti i uči predanost. Nagrade im ipak nijesu najbitnije. Važnije je, objašnjavaju i djeca i nastavnici, da je muzika ono što ispunjava i određuje njihov život, gradi ih kao ljude i prikazuje Kolašin širom regiona na najljepši način. U ŠOMO se trude i da uspješno ruše predrasude da ozbiljnoj muzici nema mjesta u malim sredinama.

Samo tokom ove školske godine mlada pijanistkinja **Helena Vuković**, učenica drugog razreda, osvojila je čak četiri prve nagrade na međunarodnim takmičenjima u

Malo je ustanova koje su kao Muzička škola doprinijele da se za Kolašin po dobru čuje u regionu, čak i u evropskim prijestonicama. Učenici te škole do sada su osvojili blizu 100 nagrada na različitim međunarodnim i državnim takmičenjima. Mladi harmonikaši, pijanisti i gitaristi navikli su sugrađane da se vraćaju kao pobjednici sa skoro svakog festival

Nišu, Smederevu, Tivtu i Novom Sadu. U regionu su je proglasili i za perspektivnu mladu muzičarku.

Iako je tek zakoračila u „takmičarski muzički svijet“ njena nastavnica **Mirjana Peković** je ostvarila još izuzetnih rezultata sa svojim učenicima.

„Uz predan rad, trud i razgovor, pružam mladim i talentovanim muzičarima mogućnost da pronađu svoj put u prostranstvima umjetnosti“, kaže Pekovićeva. „Učenice imaju priliku da izađu iz okvira škole i svoju snagu odmjere sa vršnjacima iz naše, ali i drugih država. Najveći uspjeh su mi nagrade kojima učenici promovišu školu, ali i priznanja za razvoj pijanizma,

afirmaciju klasične muzike, izvanredne domete u pedagogiji. Sve to daje elana da i dalje negujem radost muziciranja kod djece.”

Za **Galu Dulović**, dobitnicu ovogodišnjih prvih nagrada na pijanističkim takmičenjima u Bečeju, Banja Luci i Novom Sadu je, kaže, vrlo značajno što svoj talenat i rezultate napornog rada sa nastavnikom **Vanjom Šćepanovićem** promoviše i van granica Crne Gore. Ona je prije tri godine uspješno nastupala i u Parizu.

Njen nastavnik Šćepanović tvrdi da takmičenja predstavljaju važan aspekt u formiranju mladih umjetnika. „Svaka nagrada je potvrda ogromnog truda i rada, i velika satisfakcija kako za učenika, tako i za nastavnika“,

Učenci Škole za osnovno muzičko obrazovanje ruše predrasude da ozbiljnoj muzici nema mjesta u malim sredinama. Samo tokom ove školske godine mlada pijanistkinja **Helena Vuković**, učenica drugog razreda, osvojila je čak četiri prve nagrade na međunarodnim takmičenjima: u Nišu, Smederevu, Tivtu i Novom Sadu. U regionu su je proglasili i za perspektivnu mladu muzičarku

Za Gala Dulović, dobitnicu ovogodišnjih prvih nagrada na pijanističkim takmičenjima u Bečeju, Banja Luci i Novom Sadu je, kaže, vrlo značajno što svoj talenat i rezultate napornog rada promovise i van granica Crne Gore. Ona je prije tri godine uspješno nastupala i u Parizu

kaže on. „Izrazit primjer velikog angažovanja i uspjeha predstavlja Gala Vuković učenica šestog razreda. Ona je jedna od najtalentovanijih učenica naše škole, o čemu svjedoče visoka priznanja i rezultati koje je postigla na mnogim domaćim i međunarodnim konkursima.”

Ta mlada Kolašinka, prefinjenim senzibilitetom i talentom, čak 16 puta je predstavila svoju školu i grad kao prvonagrađeni takmičar. „Zadovoljstvo je nastavniku imati takvog učenika sa kojim može da oblikuje, širi i prezentuje umjetnost”, kaže Vanja Šćepanović.

I gitaristi kolašinske ŠOMO donijeli su ove godine vrijedne

nagrade u svoj grad. Duo gitara **Đorđe Vukićević i Tara Dulović** dobitnici su drugih nagrada na 45. Festivalu mladih muzičara Crne Gore u Heceg Novom i „Guitar festu” u Bijelom Polju. Na ta dva takmičenja, takođe, kao duo, prve nagrade osvojile su **Anda Raketić i Nada Grdinić**. Nada je trijumfovala i u solo nastupima, pa se okitila Zlatnom lirom u Hercegu Novom i prvom nagradom u Bijelom Polju. Mladi kolašinski gitaristi kažu da najviše duguju svojoj nastavnici **Mileni Vračarić**, njenom pažljivom pedagoškom pristupu, kreativnosti i velikom trudu.

Za specijalnu nagradu, odnosno osvojenom maksimalnom broju bodova od žirija međunarodnog pijanističkog takmičenja u Tivtu, kaže klavirski duo **Milica Popović i Jana Raketić**, najzahvalnije su nastavnicama **Peković i Mariji Bulatović**, u čijim klasama sviraju.

„Gradić kao što je Kolašin, iznenađujuće, iznjedrio je mnogo talenata u oblasti klasične muzike. Talenat je osnova za građenje jednog muzičara, ali rad i trud koji ulažu učenik i nastavnik neophodni su kako bi se postigli značajniji uspjesi. Dobra saradnja između učenika i nastavnika je izuzetno bitna, najvažnije je biti dobar pedagog, dati maksimum i voljeti posao koji radiš. Moj svaki dan započinje omiljenim citatom: ‘U svijetu tuge i patnje uvijek postoji tračak nade, nada je ljubav, a ljubav je muzika’- kaže nastavnica Marija Bulatović.

Harmonikašica **Viktorija Tatić**, učenica šestog razreda, i ovu školsku godinu završila je nagradama. Osvojila je Zlatnu liru na državnom takmičenju muzičkih škola i drugu nagradu na „Harmonika festu” u Tivtu. Njena nastavnica **Ivana Peković**, kaže da takvi rezultati usmjeravaju, sve više, drugu djecu prema muzici i „harmonici - instrumentu duše”.

„Takmičenja su prilika da se upoznajem sa ljudima iz raznih krajeva. Povezuje nas isti način sporazumijevanja - muzika,

Škola je specifična po tome što su i direktorica **Ružica Rakočević** i većina nastavnika bili njeni učenici. Nakon obrazovanja na muzičkim akademijama vratili su se rodnom gradu i učionicama gdje su prvi put uzeli instrument u ruke

razmjenjujem pedagoška iskustva i stručno se usavršavam. Iza uspješnih nastupa mojih takmičara stoji talenat, dobra saradnja, marljiv i predan rad. Kruna su nagrade. Drago mi je da naše rezultate prepoznaju kolege, roditelji, sugrađani”, - kaže nastavnica.

Pored ovogodišnjih, zidove te ustanove, koja je jedna od najmanjih gradskih škola, krase 17 zlatnih, 21 srebrna i 20 bronzanih lira s državnih i više od 25 nagrada s međunarodnih muzičkih takmičenja, osvojenih minulih godina.

Specifična je i po tome što su i direktorica **Ružica Rakočević** i većina nastavnika bili učenici te škole.

• I GITARISTI SU DONIJELI U SVOJ GRAD VRIJEDNE NAGRADE Nada Grdinić

♦ **DJEVOJČICA I HAR-MONIKA, INSTRUMENT DUŠE:** Viktoria Tatić, učenica šestog razreda, i ovu školsku godinu završila je nagradama

Nakon obrazovanja na muzičkim akademijama vratili su se rodnom gradu i učionicama gdje su prvi put uzeli instrument u ruke.

Koncertna sala ŠOMO je jedno od rijetkih mjesta u Kolašinu, gdje se može uživati u klasičnoj muzici. Često su im gosti i renomirana strana i domaća muzička imena, među njima i bluz duo **Gaye Adegbalola i Roddy Barnes**, **Clazz kvintet**, **Trio V.I.A...** Gotovo da nema kulturnog događaja u varoši čiji program nijesu obogatili ili nosili najtalentovaniji đaci ove škole.

Osnovna muzička škola kao samostalna vaspitno-obrazovna institucija počela je da radi 1990. godine. Deceniju prije toga, zbog velike zainteresovanosti djece otvoreno je Muzičko odjeljenje u okviru Obrazovnog centra „Braća Selić”. Tada su i otvorena tri instrumentalna odsjeka - klavir, harmonika i gitara, koji i danas postoje. Direktor škole sve do 2002. godine bio je profesor **Milutin Knežević**. Od prije šest godina ŠOMO ima i uslovan prostor, u novoj zgradi, zajedno sa OŠ „Risto Manojlović”. Zbog značaja za Kolašin i Crnu Goru prepoznata je i nagrađena donacijom Fondacije Petrović Njegoš i Erste banke.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

DA LI JE JADRAN NAŠ KONTEJNER

Gušenje u nemaru i politici

Kvalitet morske vode posljednjih godina se značajno popravio duž cijele obale. Morska voda je na najvećem broju crnogorskih kupališta odličnog kvaliteta, odnosno sanitarno je ispravna i bezbjedna za kupanje i rekreaciju, tvrde u Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom, u kojem od 1996. godine prate kvalitet morske vode.

Rezultati analize kvaliteta morske vode, koju je krajem maja na 100 javnih kupališta obavio *Institut za biologiju mora* iz Kotora, pokazali su da je na 91 posto kupališta kvalitet morske vode bio K1 klase, što znači odličnog kvaliteta, dok je na 9 posto kupališta bio K2 klase ili zadovoljavajući.

Od onih koji su u K2 klasi najveći dio je zabilježen na području Boke (Kotor i Herceg Novi), dok su u Ulcinju najugroženiji ušće rijeke Bojane i kanal Port Milena u more. Simboli Ulcinja i zemlje postali su zbog decenijske nebrige ljudi.

„Pamtim ovaj kanal iz 60-ih godina prošloga stoljeća. Bio sam dijete i svakodnevno se kupao u kanalu. Voda je bila kristalno čista”, kaže Ulcinjanin **Ismet Karamanaga**.

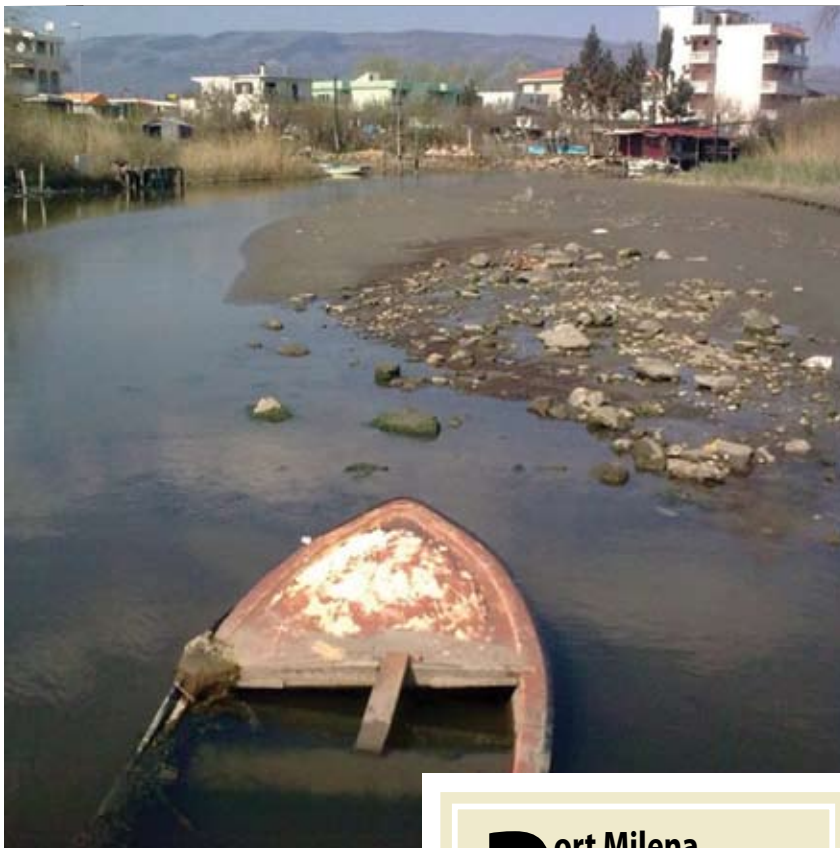
Ova prekrasna laguna, nekada najveće mrijestilište ribe na Mediteranu i atrakcija Ulcinja, je već više od 30 godina sinonim za otpadne vode i fekalije. Divlja gradnja, kanalizacioni ispusti iz nekoliko stotina kuća, apartmana, restorana i hotela koji direktno idu u taj kanal, deponovanje šuta i zemlje na njegovim obalama kako bi se proširile kupljene ili uzurpirane parcele, faktori su koji su doveli

Crna Gora se ponaša kao država koja nema more. Manje od polovine domaćinstava na Primorju priključeno je na kanalizacionu mrežu. Ekolozi upozoravaju da bi se stanje moglo pogoršati ukoliko se ostvare planovi Vlade za istraživanje nafte i prirodnog gasa, a čija bi realizacija trebalo da krene krajem godine

do ovakvog stanja. U Port Milenu se iz najvećeg dijela grada slivaju otpadne vode riječicom Bratica, prepunom raznih ulja i opasnih otpada iz desetak auto-servisa. Tokom sezone tom području gravitira oko deset hiljada turista, a kanal se pretvara u svojevrsnu septičku jamu.

Lokalna uprava u Ulcinju godinama odlaže početak gradova na izgradnji kanalizacionog sistema i sistema za prečišćavanje otpadnih voda. Sredstva od 20 miliona je, preko Vlade, odavno obezbjedila njemačka KfW banka. Čak se na njih plaća kamata!? Nema šanse da će se zagađenost Port Milene riješiti do početka sezone 2019.

Crna Gora se ponaša kao država koja nema more. Manje od polovine domaćinstava na Primorju priključeno

je na kanalizacionu mrežu. A za visoki turizam potrebna je higijena prostora i vode, što podrazumijeva i zdravu okolinu i čisto more i plaže.

Ekolozi upozoravaju da bi se stanje moglo pogoršati ukoliko se ostvare planovi Vlade Crne Gore za istraživanje nafte i prirodnog gasa, a čija bi realizacija trebalo da krene krajem godine. „To treba u obustaviti i zabraniti“, kaže izvršna direktorka NVO *Green Home* **Nataša Kovačević**. Riječ je o planu koji ostavlja trajne posljedice po životnu sredinu: od devastacije ribljeg fonda do turizma, kao najvažnije domaće privredne grane, a koje bi nastale kao posljedica tridesetogodišnje eksploatacije ugljovodonika. Radi se o trajnim devastacijama koje će istražna i proizvodna postrojenja izazvati na morskom dnu, dovesti do višedecenijskog oštećenja kvaliteta vode, živog svijeta i podvodnih arheoloških resursa. Naša najveća bojazan je u vezi sa hazardnim situacijama izlivanja nafte u more koje su veoma realne“.

Vlada Hrvatske je nakon pritiska javnosti uvela moratorijum na takva istraživanja, te predložila da jadranske

Port Milena, prekrasna laguna, je već više od 30 godina sinonim za otpadne vode i fekalije. Lokalna uprava u Ulcinju godinama odlaže početak radova na izgradnji kanalizacionog sistema i sistema za prečišćavanje otpadnih voda. Novac od 20 miliona je, preko Vlade, odavno obezbijedila njemačka KfW banka. Čak se za njega plaća kamata

države upute *Međunarodnoj pomorskoj organizaciji* (IMO) prijedlog da se Jadransko more proglasi „posebno osjetljivim morskim područjem“ u kojem se nalazi više od 7.000 različitih vrsta od kojih je velik broj endema.

„Još nismo shvatili da voda nije

komercijalni proizvod kao neki drugi, nego je nasljeđe koje treba čuvati, zaštititi i shodno tome postupati. Tim prije što Crna Gora, po vodnim bogatstvima u odnosu na njenu površinu, spada u vodom najbogatija područja na svijetu“, kaže poznati ekolog **Dželal Hodžić**.

Prema njegovim riječima, zagađenje izazvano masovnim turizmom i loša infrastruktura ugrožavaju bioraznolikost Jadrana. „Rušenje prirodnih obala i uništavanje livada morskih cvječnica takođe smanjuju raznolikost staništa i brojnost vrsta. Još jedan veliki neprijatelj bioraznolikosti Jadrana su invazivne vrste koje dolaze u naše more balastnim vodama. No, one iz njega ne odlaze i ugrožavaju autohtone vrste“, ističe on. I napominje: „Trenutno stanje bioraznolikosti Jadrana, ipak, nije alarmantno, ali treba raditi na što boljoj zaštiti vrsta“.

To se posebno odnosi na riblji fond, koji je veoma ugrožen. Ribari tvrde da je postalo neisplativo loviti, jer je lov iz godine u godinu sve slabiji. Prije svega zbog izlovljavanja riblje mladi, zagađenja i uništavanja okoline. Ulov ribe dinomitom, posljednjih mjeseci je drastično smanjen, ali će se posljedice divljanja decenijama osjećati.

„Mediteran je do te mjere prelovljen da je, na primjer, u hrvatskom dijelu Jadrana čak 93 odsto vrsta riba u crvenom“, kaže stručnjak Svjetskog fonda za prirodu (WWF) **Danijel Kanski**.

EU obezbjeđuje značajna sredstva za zaštitu i očuvanje bioraznolikosti preko IPA programa prekogranične saradnje Italija–Albanija–Crna Gora. Svejedno, se naše more guši u plastici. Prema jednom istraživanju kojeg su još 2000. godine uradili francuski stručnjaci, Jadran je na vrhu evropske liste po količini i zastupljenosti plastičnog otpada na dnu mora. To pokazuje dubinu neodgovornosti država koje izlaze na naše more.

Mustafa CANKA

na je meni bila kao član porodice, u pravom smislu te riječi“, kaže **Marijana Mugoša-Šćekić**, prva korisnica psa vodiča u Crnoj Gori. Ksena, zlatni labrador, uz Marijanu je bila gotovo deset godina. Desetog aprila uginula je od tumora slezine.

Marijana i Ksena zajedno su prošle mnogo toga, uključujući i četvorogodišnji spor koji je vođen protiv Glavnog grada, na čelu sa nekadašnjim predsjednikom Opštine **Miomir Mugošom**. Marijani je 2008. godine, prema odluci tadašnjeg gradonačelnika, zabranjeno da sa psom vodičem dolazi na posao u Skupštinu Glavnog grada, gdje je radila kao pravnik. Diskriminacija, grubo kršenje ljudskih prava i Zakona o kretanju slijepih lica uz pomoć psa vodiča na kraju je ipak kulminiralo Marijaninom pobjedom u sporu.

Zahvaljujući ovom slučaju, društvo je počelo postajati svjesnije značaja psa vodiča za osobe koje imaju oštećenja vida.

„Ponekad se desi da taksista neće da primi osobu sa psom vodičem, ali to je rijetko. Ja sam uvijek praktikovala, a to i druge savjetujem, da se naglasi, kada se poručuje taksi, da je stranka sa psom, i onda se pošalje taksista kojem to ne smeta“, priča Marijana za *Monitor*.

„Ljudi pokazuju mnogo više razumijevanja za osobe koje se kreću uz pomoć psa vodiča nego ranije“, naglašava, Marijana Mugoša. No društvo još nije došlo do nivoa kakav je u zapadnim zemljama kada je u pitanju prihvatanje pasa koji pomažu slabovidima. „Tako, na primjer, osoba ne može ući sa psom vodičem u pravoslavne crkve ili džamije, dok katolička crkva to ne brani“.

Pas vodič je za slabovide osobe od izuzetnog značaja. Opuštenije kretanje, samostalnost i samopouzdanje samo su dio dobroti koje ljudi sa oštećenjima vida stižu kada uz sebe imaju ovakvog prijatelja.

Psa vodiča još važnijim korisniku čini emocija koja prerasta u nešto

Pomoć države - deklarativna

Tačan broj osoba oštećenog vida u Crnoj Gori nije poznat, a prema nekim procjenama, riječ je o oko 14 hiljada osoba sa ovim problemom. Trenutno postoji samo jedan aktivan pas vodič, a njihova nabavka je – luksuz

mного više od pomoći u kretanju.

„Ti psi višestruko pomažu ljudima. To što vode po meni, čak najmanji segment u odnosu na sve ono što pruža pas“, kaže Marijana u razgovoru za naš nedjeljnik. Vrijeme koje provodi dok čeka drugog psa vodiča za nju je prilično teško.

Ja sam sa Ksenom znala da uključim slušalice, pustim muziku i idemo ravno do prvog semafora, tu stanem, dam njoj komandu. Do kuće nisam ni morala dati komandu, idemo doma i to je to“, objašnjava. Kretanje samo uz pomoć bijelog štapa, na koji se oslanja iščekujući novog prijatelja prilično je nezgodno nakon deset godina provedenih uz Ksenu.

„Ja se svakog dana očešem o neko drvo, o neki semafor, o nekog čovjeka, zakačim nekog štapom, i koliko god da kažu *super se ona kreće*, to je vrlo teško“, opisuje svoje kretanje bez psa. Uz Ksenu se, kako kaže, dešavalo da je ljudi ni ne primijete, jer se kretala samostalnije, brže i sa više samopouzdanja.

„Ja bih, recimo, od Preko Morače

do Maksim zgrade stigla za nekih deset minuta, a sada, bogami, treba mi blizu 25 minuta, pola sata. Polako, ne smijem žuriti, ne smijem upadati u neke rizike, a i umorim se“ govori Marijana. Uprkos otežanom kretanju, ona se trudi da bude u formi. Kroz nekoliko mjeseci dolazi instruktor koji će obaviti procjenu njenog kretanja kako bi mogla dobiti novog psa.

Procjena se obavlja tako što osobu obilazi instruktor za obuku pasa

Marijana Mugoša Šćekić: „Tretiraju psa vodiča kao luksuz, a ja mislim da mnogo više ima luksuza u ponašanju naših funkcionera. Na kraju krajeva, ne radi se o velikom broju, to je možda svega pet pasa u Crnoj Gori“

• KAD PAS
POSTANE DIO
ŽIVOTA: Marijana
i Ksena:

vodiča koji posmatra njeno kretanje uz pomoć bijelog štapa, prelaženje ulice, orijentaciju, snalaženje u gradskom prevozu, i na osnovu cjelokupnog ponašanja ocjenjuje kakav joj je pas potreban. Karakteristike psa, njegov temperament, brzina, veličina, prilagođavaju se potrebama budućeg vlasnika. Naredni korak je izdvajanje sredstava kako bi osoba dobila svog psa.

Medutim, pas vodič kao pomoć koja unapređuje kvalitet osoba sa oštećenjima vida, u našoj zemlji je luksuz. Cijena obuke, koja se obavlja u zagrebačkom Centru za rehabilitaciju *Silver*, i prenosa u Crnu Goru iznosi oko petnaest hiljada eura. Novac se obezbjeđuje iz donacija koje najčešće dolaze od pojedinaca, privatnog i nevladinog sektora. Kada je riječ o učešću države, njena pomoć uglavnom je samo deklarativna

Cijena obuke psa vodiča, koja se obavlja u zagrebačkom Centru za rehabilitaciju *Silver*, i prenosa u Crnu Goru iznosi oko petnaest hiljada eura. Novac se obezbjeđuje iz donacija koje najčešće dolaze od pojedinaca, privatnog i nevladinog sektora. Kada je riječ o učešću države, njena pomoć uglavnom je samo deklarativna

da je to skupo, te preporučuju kretanje uz pomoć bijelog štapa ili bliskih osoba.

„Tretiraju psa vodiča kao luksuz, a ja mislim da mnogo više ima luksuza u ponašanju naših funkcionera. Na kraju krajeva, nije to veliki broj, svega možda pet pasa u Crnoj Gori“, ističe Marijana.

Ona smatra da je isplativije imati psa nego, na primjer, personalnog asistenta. Satnica se asistentu plaća oko pet eura, i on ima radno

vrijeme.

„Pas vam je na raspolaganju 24 sata. Kad to saberete sa sedam do devet godina prosječnog radnog vijeka psa, mnogo je isplativije. A pri tom imate prijatelja, nikad niste sami, i osjećaj samopouzdanja se podiže kod ljudi sa bilo kojim invaliditetom“, kaže ona. Ipak, napominje da je na osobama koje imaju potrebu za psom vodičem da podižu svijest u društvu i institucijama o dobrobiti ne samo ove vrste pomoći, već i drugih prava koja pripadaju osobama sa

oštećenjima vida.

„Moramo da napravimo veći pritisak, jasnije da tražimo prava koja nam pripadaju po Konvenciji, po svim zakonima, pa i preko međunarodnih institucija. Pogotovo sada kada idemo prema Evropskoj uniji, ne treba da se plašimo da pravimo snažan pritisak, ni da se stidimo da uporno tražimo svoja prava“, smatra Marijana.

Podjeća se i na sudski proces koji je vodila protiv Glavnog grada.

„Da nisam onda bila uporna i istrajna, to se ne bi završilo. Ključna je upornost koja je na nama. Koliko god ću naći zamjerku instituciji, toliko mogu i sebi. Pa i za to što, na primjer, nema dovoljno zvučnih semafora u gradu, ili taktilnih traka. Mi moramo skrenuti pažnju na to“ poručuje Marijana Mugoša.

Posebno je važno, naglašava, pripremiti društvo i sistem za nešto što je novo, pa onda to i primjenjivati. „Kod nas je nekako sve *usvojićemo zakone, propise*, a da li smo mi zreli za primjenu toga, e to je već druga stvar“, kaže Marijana. Kojoj je deset godina Ksena bila vid...

Miljana DAŠIĆ

Rade Veljanovski je diplomirao na novinarskom smjeru Fakulteta političkih nauka u Beogradu. Na istom fakultetu magistrirao je na smjeru političke sociologije i doktorirao na novinarsko-komunikološkom smeru. Radio je kao novinar na Studiju B, a zatim na Programu 202 Radio Beograda. Bio je glavni i odgovorni urednik Prvog programa Radio Beograda do avgusta 1991. godine kada ga je smijenila tadašnja vlast. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Objavio je veći broj stručnih radova.

Na pitanje *Monitora* kako vidi aktuelnu političku scenu u Srbiji, Veljanovski je odgovorio:

VELJANOVSKI: Konfuzija, apatija, beznačajnost, potpuno poremećena ravnoteža vlasti i opozicije. Vidljiv je kontinuitet sa devedesetim godinama prošlog veka, jer su isti akteri, u nešto

Vučićeva vlast je bazirana na strahu

Aleksandar Vučić ima moć, jer su njegove pristalice poluvojnička falanga: potkupljeni, izmanipulisani, natjerani, ucijenjeni. S druge strane političke scene aktivizam je umrtvljen razočaranošću koja je proizvedena od postpetooktobarskih vlasti

prepakovanoj varijanti, ponovo na vlasti. Nacionalizam i populizam su dominantna kolektivna svest. Alternativa se tek rađa, ali ukupno, opozicija je u pregrupisavanju i još nije dovoljno snažna.

MONITOR: *Jesu li previše pesimisti oni koji tvrde da Srbiji nema spasa dok je na njenom čelu Vučić, dok je osuđeni ratni zločinac Šešelj poslanik, dok se rehabilituju četnici...*

VELJANOSKI: Taj pesimizam ima osnova, ali treba se setiti da je Srbija i devedesetih imala Vučića i Šešelja na vlasti, zajedno sa njihovim zajedničkim mentorom Slobodanom Miloševićem. Razlika je što zločinci tada još nisu bili procesuirani, a umesto pesimizma, tada je prevladao politički aktivizam. Vučić ima moć, jer su njegove pristalice poluvojnička falanga: potkupljeni, izmanipulisani, naterani, ucenjeni. S druge strane političke scene aktivizam je umrtvljen razočaranošću koja je proizvedena od postpetooktobarskih vlasti.

MONITOR: *Kako je Aleksandar Vučić postao svemoćni tehnolog vlasti i gospodar političkog života u Srbiji – predsjednik je i države, i parlamenta, i Vlade...?*

VELJANOSKI: Vučić je prigrabio ne samo svu vlast, nego i sve oblike bilo kakvog uticaja na javnost. On je, jednostavno, vladar koji odlučuje o svemu, a istovremeno postavlja kamene temeljce, preseca trake pred novim fabrikama, javno komentariše svaki važan i nevažan događaj. Njegov način vladanja baziran je na strahu. Zato svi u njegovom okruženju pristaju na njegove metode, učestvuju u njima i nadaju se sopstvenoj promociji. Podilaženje vodi je postalo način ponašanja i najvećeg broja medija

Opozicija je u Srbiji u previranju. Ona mora da se rekonstituiše, suoči sa sopstvenim propustima, ojača, programski profiliše i tako izgradi realnu alternativu

koji obilato nude prostor i vreme za svaki njegov gest. Ne treba zaboraviti i da je u kolektivnoj svesti naroda, potreba za vođom, visko vrednovana.

MONITOR: *Siniša Mali, umiješan u petnaestak afera, postao je ministar finansija Srbije, julovac huškač Aleksandar Vulin ministar je vojske, Nebojša Stefanović, plagijator doktorata, ministar je unutrašnjih poslova... O čemu to govori?*

VELJANOSKI: To govori o činjenici da je slepu poslušnost najlakše dobiti od onih koji imaju mrlje u biografijama. Ako im vođa oprašta i ako im pruža šansu da mu služe, ničije ih mišljenje više ne interesuje. Tu je kraj moralu, poštenju, obzirima, dostojanstvu. Čak i kada ih je kritikovao, kao u slučaju Siniše Malog, vođa ima božansko pravo da oprašta, rehabilituje, unapređuje.

MONITOR: *Analitičari često navode da su mnogi lideri iz opozicije ucijenjeni, korumpirani, da su vrlo bogati i da im građani ne vjeruju... Kakvo je Vaše mišljenje o opoziciji u Srbiji?*

VELJANOSKI: U Srbiji, sem nove organizacije, Pokreta slobodnih građana, nema političke

Uvišedecenijskom latentnom, ali i agresivnom sukobu nacionalizama, najbolje uspijevaju spski i hrvatski nacionalizam, ali i albanski i neki drugi. Nažalost, u nacionalnim elitama, ako to nije previše lijepa riječ za ono što treba da označi, ima više pojedinaca koji su se priklonili ovakvom obrascu, nego onih koji djeluju razumno, katarzično i otrežnjujuće

opcije koja nije bila na vlasti, na ovaj ili onaj način. Nažalost, svakoj je vlasti imanentno uverenje da je večita, da nikada neće doći u situaciju da polaže račune, da je dobijeno poverenje – zauvek. Građani su svoje nezadovoljstvo vlašću, koja je došla posle Miloševićevog režima, pokazali na izborima. To se nezadovoljstvo odnosi i na korupciju i bogaćenje, a ponajviše na zanemarivanje opšteg interesa.

Opozicija je u Srbiji u previranju. Ona mora da se rekonstituiše, suoči sa sopstvenim propustima, ojača, programski profilise i tako izgradi realnu alternativu.

MONITOR: *Sudeći prema beogradskim tabloidima sukobi u regionu samo što nisu počeli. Srbija se uveliko naoružava, Ivica Dačić velikodušno je Hrvatskoj ponudio „diplomatski rat”, bujaju nacionalizmi, jača desnica, rehabilituju se ratni zločinci... Prijeti li nam opasnost od novog rata?*

VELJANOVSKI: Sve je to održavanje atmosfere straha u kojoj Vučićev režim najbolje opstaje. Takvu atmosferu nije teško održati jer Balkan je uveliko inficiran nacionalizmom. U višedecenijskom latentnom, ali i agresivnom sukobu nacionalizama, najbolje uspevaju srpski i hrvatski nacionalizam, ali i albanski i neki drugi. Nažalost, u nacionalnim elitama, ako to nije previše lepa reč za ono što treba da označi, ima više pojedinaca koji su se priklonili ovakvom obrascu, nego onih koji deluju razumno, katarzično i otrežnjujuće.

MONITOR: *Vučić je nekoliko puta izjavljivao da će priznavanje nezavisnog Kosova biti uslov da Srbija postane članica Evropske unije, a u nedjelju je premijer Kosova kazao da je uslov za mirenje sa Srbijom priznavanje Kosova. Vaš komentar?*

VELJANOVSKI: Uveren sam da i srpske i kosovske vlasti zanju šta mora da se dogodi. Srpska vlast odgađa rešenje koje joj nije po volji, a rešenje koje bi joj bilo po volji neće zadovoljiti ni kosovsku vlast ni Evropu i svet. Pri tom, Vučić, ni njegovo okruženje nikada nisu rekli šta je njihov predlog. Priča o neispunjavanju Briselskog sporazuma je magla koja prikriva suštinu, a stav da ne treba ostaviti zamrznuti konflikt je kontradikcija u ponašanju vlasti. Sadašnja vlast Srbije jednostavno nije u stanju da prizna da je Kosovo isterano iz Srbije onda kada su oni sa Miloševićem vodili politiku i pokušava da problem što duže traje

Ni jednoj vlasti na Balkanu ne odgovara medijski model javnog servisa. Vladajuće strukture svuda, pa i u Crnoj Gori, navikle su na postojanje državnih, dakle, svojih radio televizija. Jedini način da se to promijeni je sadejstvo medijskih profesionalaca i građana

da bi slika bila drugačija.

MONITOR: *Zašto na sve to što se dešava u Srbiji uglavnom ćutanjem reaguje akademska zajednica?*

VELJANOVSKI: Jedan broj ljudi je zgrožen, neki su uplašeni, neki razočarani, što nam se sve ponovo događa. Intelektualna hrabrost je zatajila. S druge strane deo akademske zajednice „braneći

nacionalen interese“ podržava režim.

MONITOR: *Radio-televizija Crne Gore je u velikoj nemilosti vlasti – smjenjuju se nepodobni članovi Savjeta, traži smjena generalne direktorice i direktora... Kako javni servis kao medijski model može da funkcioniše da bi bio u interesu javnosti?*

VELJANOVSKI: Ni jednoj vlasti na Balkanu ne odgovara medijski model javnog servisa. Vladajuće strukture svuda, pa i u Crnoj Gori, navikle su na postojanje državnih, dakle, svojih radio televizija. Jedini način da se to promeni je sadejstvo medijskih profesionalaca i građana. Potreban je jak otpor zloupotrebama javnog servisa iznutra, ali i spolja uz pomoć građana. Oslanjanje na profesionalizam, evropsko iskustvo i evropsku medijsku politiku je jedini lek. Ako medijska kuća nije u potpunosti nezavisna, autonomna u svojoj uređivačkoj politici, to nije javni servis.

Veseljko KOPRIVICA

KOBNA SIGURNOST

Piše: Ferid MUHIĆ

Cijelog života svijet gledamo iz sigurnosti svoje tvrđave, iz udobnosti iluzije da je gnijezdo važnije od krila. A trebalo je izići! Moralo se poletjeti

Cijeli život podredio sam traženju sigurnosti. Sigurnost je temelj opstanka, krajnji cilj, cilj svih ciljeva – *telos, entelehija, causa finalis* – stanje u kom se razrješava tajna našeg postojanja i potvrđuje se njegov produžetak, tako sam mislio.

Zato sam izabrao nauku, uvjeren da je nauka jedini oslonac, spasonosno ostrvo u matici potpune neizvjesnosti, istinska tvrđava sigurnosti koja odolijeva mutnoj bujici nepredvidivosti života i naših nepromišljenih odluka. Svoju filozofiju sigurnosti utemeljio sam na postulatu da moramo vjerovati samo u fakte i ni u šta drugo: njih nam daje priroda a priroda nas ne može prevariti. Zato, u svakom trenutku moramo potčiniti svoj razum imperative činjenica, i nikada ne smijemo tražiti istinu drugačije nego putem eksperimenta i opservacije.

Danas, poslije četrdeset godina takvog života, poželio sam se da raznesem u paramparčad, da podmetnem dinamit pod najčvršću kulu naučne sigurnosti u koju sam se zatvorio cijeli život. Gledajući gnijezdo lastavica shvatio sam da im je ono potrebno dok pticama porastu krila! Ali njihov pravi život je izvan gnijezda, u plavim visinama. Sigurnost je za njih pretpostavka a ne cilj. Pogotovo, ne krajnji cilj!

Izabравši život u sigurnosti gnijezda, ostao sam bez krila, uskratio sam sebi plave visine! Život u sigurnosti omamljuje, anestetizira, u krajnjoj liniji, eutanazira! Umjesto da živimo, umiremo dugo i neosjetno. Sigurnost nam oduzima ne samo život nego i doživljaj smrti! Sasvim sam smetnuo s uma da niko ne živi u sigurnosti; sigurnost je tek predah za pravi život koji je uvijek neizvjesnost! Nema garancije ni za sutra, ni za sljedeći trenutak. Ne držimo ništa pod kontrolom, ponajmanje sebe i sopstveni život! To što smo apsolutno sigurni u svoj fizički kontinuitet i mentalnu stabilnost, čak i to je iz navike, iz slijepog i potpuno neosnovanog povjerenja

u ponavljanje, u cikličnost. Ali povjerenje je zamjena za sigurnost, cvijet autentičnog života u sterilnom vrtu sigurnosti! Sigurnost je iluzija. Naš život – svaki život! – jeste dar, privilegija blagoslov – ne znamo ni čime smo ga zaslužili, ni kako ga sačuvati, ni kada i zašto će nam jednog dana biti oduzet!

Živeći u iluziji sigurnosti, propustio sam ono najvrednije i najbolje: neizvjesnost, tajnu, čudo! Prihvatiti samo ono vidljivo, držati se samo sigurnog! – kakva ogromna greška, kakva kolosalna zablude! Ko je ikada odgonetnuo tajnu!? Ko je ponovio eksperimentom čudo nastanka svijeta!?

Osjećaj sigurnosti blokira u čovjeku impuls traženja smisla, odvažnost zamire, ideali postaju predmet podsmjeha, isključuje samu ideju podviga, žrtve, sopstvenih i zajedničkih snova, ukida razloge utemeljenja etičke sfere; a tek kada se sjetim da se eksperimentom ne može do ljepote, i da niko nikada nije stigao do umjetnosti podvrgavši svoj razum samo onome što je empirijski provjerljivo!? Na kojim to faktima ljubav zasniva svoje postojanje, može li nam bilo kakva sigurnost u činjenice osigurati prijateljstvo – sve mi je to odjednom došlo u svijest, izišlo pred oči! I nisam mogao poreći da je upravo nesigurnost najznačajniji i najvredniji elemenat života, nužan uslov da bi čovjek shvatio ko je i kakav je, pretpostavka otkrivanja i razvijanja svih naših sposobnosti, konačno, jedini put koji vodi do sticanja samosvijesti i samopoštovanja!

I još jedno sam shvatio: sigurnost je bezbožna! Smiješna u svojoj bijednoj arogantnosti, sigurnost je od mene učinila goluzdravo pile, zakrčljalih krila, dobrovoljni zarobljenik kobne iluzije sigurnosti!

Cijelog života gledao sam svijet iz sigurnosti svoje tvrđave, iz udobnosti iluzije da je gnijezdo važnije od krila.

A trebalo je izići!
Moralo se poletiti!

IZBORI U SLOVENIJI: STIGAO VAL DESNOG POPULIZMA

Politički maraton do vlade

Konzervativci Janeza Janše ubjedljivo su najjača stranka poslije parlamentarnih izbora u Sloveniji, ali su takođe ubjedljivo daleko od većine. Oko Janše je izgrađen kult ličnosti i snažnih emocija koje proizilaze iz podjela na komuniste i antikomuniste, koje su još vrlo žive u Sloveniji. Janša je simbol antikomunizma, zbog čega ga njegove pristalice obožavaju, a protivnici mrze

Na krilima antiimigracijske politike desničarska Slovenska demokratska stranka (SDS) bivšeg premijera **Janeza Janše** pobijedila je u nedjelju na prijevremenim parlamentarnim izborima. SDS je dobila podršku četvrtine birača i u parlamentu će imati 25 od 90 poslanika.

„Ne plašimo se sutrašnjice. Mi joj se radujemo... Slovenija će biti bezbjedna, s uređenim javnim službama i u njoj će jednaki uslovi važiti za sve“, napisao je Janša

na Tviteru, najavljujući razgovore sa svima.

Predsjednik Slovenije **Borut Pahor** izjavio je da će relativnom pobjedniku dati mandat za sastav vlade. „Pošteno je da birači osjete posljedice svojih odluka i da će njihovi glasovi biti uvaženi. Tek ako pobjednik izbora ne bude mogao sastaviti vladu, a to iskustvo smo već imali, onda će se tražiti druga rješenja“, kazao je Pahor.

Ima mišljenja da je Janšina pobjeda pirova. Konzervativci su ubjedljivo najjača stranka poslije

parlamentarnih izbora u Sloveniji, ali su takođe ubjedljivo daleko od većine. Njihov potencijalni partner, Slovenska pučka stranka (SLS) nije prešla izborni prag, dok su hrišćanski demokrati iz Nove Slovenije (NSi) osvojili sedam umjesto 12 mandata.

SDS može za sada računati na podršku koalicije NSi i Slovenske nacionalne stranke (SNS) **Zmaga Jelinčiča**. NSi će imati sedam, a SNS četiri mjesta, što sa 25 poslaničkih stolica SDS u zbiru daje 36.

Uslovno govoreći, lijevi blok – rascjepkan i raznorodan – povezuje protivljenje kontroverznom Janši koji je vodio kampanju boreći se protiv tobožnjih komunista i ilegalne migracije,

U tom bloku najjači igrač je postao novajlija u nacionalnoj politici **Marijan Šarec**, čija je lista osvojila 13 mandata. Ovaj bivši komičar i gradonačelnik malenog Kamnika će pokušati da okupi većinu i postane premijer. Slijede socijaldemokrate i liberalna stranka odlazećeg premijera **Mira Cerara** sa po deset mandata, ujedinjena Ljevica sa devet... Većina stranaka ljevice i njima bliske grupe prije izbora tvrdile se da neće ulaziti u koaliciju s Janšom.

Čak devet lista je prešlo cenzus od četiri odsto tako da će formiranje nove slovenačke vlade biti mukotrpan posao.

Florian Bieber, direktor Centra za studije jugoistočne Evrope na Univerzitetu u Gracu smatra da je tajna Janšine političke dugovječnosti u tome što čvrsto kontroliše svoju političku stranku, ali i da se vremenom prilagodio svim okolnostima koje su nastupile. „Ljevičari su se podijelili od kraja ere **Janeza Drnovškega**“, ukazuje Bieber.

Janšina politička dugovječnost temelji se i na izuzetno lojalnoj izbornoj bazi koja ga nije napustila čak ni za vrijeme političkih afera, niti dok je služio zatvorsku kaznu, smatra **Domen Kos**, direktor ljubljanskog Instituta za politički menadžment. „Okolo njega je izgrađen kult ličnosti i snažnih emocija koje proizlaze iz

političkih podjela na komuniste i antikomuniste, koje su još uvijek vrlo žive u Sloveniji. Janša je simbol antikomunizma, zbog čega ga njegove pristalice doslovno obožavaju, a protivnici mrze do krajnjih granica“, objašnjava Kos.

Izborima u Sloveniji bavi se i evropska štampa, u kontekstu jačanja populizma na Kontinentu. *Fajnenšl Tajms* (FT) ocjenjuje i da je Janšin uspjeh posljedica posljednjih izbora u Evropi na kojima su partije koje su protiv migracije osnažene i podsjeća da se Slovenija graniči s Italijom, Austrijom i Mađarskom, zemljama u kojima je desnica ojačala. „Predsjednik Slovenske demokratske partije Janez Janša koristio je retoriku sličnu Orbanu i

njega je mađarski premijer podržao tokom kampanje“, piše FT.

Drugi londonski dnevnik, liberalni *Gardijan* navodi da Janša vrijeđa političke protivnike na Twitteru, kombinuje populističke mjere i antimigracijske poruke.

Frankfurter allegemahne cajtung piše da su u Sloveniji „pobijedili euroskeptici“. Za Sloveniju Janša je smislio devizu kao američki predsjednik: „Slovenija na prvom mjestu“. Njegovi kritičari strahuju da bi on svoju zemlju mogao da izoluje od EU na sličan način kao Mađarsla, Poljska ili Češka, gdje su isto tako populisti za kormilom.

Profesor Bieber, međutim, smatra da se „nije dogodio efekat Orban: Janša i njegova Slovenska demokratska stranka dobili su samo 25 posto glasova i nema populističkog ksenofobnog talasa...“.

No, po *Njujork tajmsu*, Janša, uspjeh duguje valu desnog populizma koji je zahvatio još jednu evropsku državu. Orban je tokom kampanje pozitivno govorio o Janši te upozoravao da su ovi izbori važni jer je u pitanju „opstanak slovenačke nacije“.

Orban je u napadima na liberalnu demokratiju postao lider desnice. U protekle dvije godine mađarski

Politička dugovječnost

Za Janšom je gotovo tri desetljeća duga politička karijera. Javnosti je postao poznat još 1988. kad su ga kao komentatora lista *Mladina*, uhapsile tadašnje jugoslavenske vlasti zajedno s još nekoliko osoba zbog navodnog odavanja vojne tajne. Hapšenje i suđenje, na kojem su Janša i ostali osuđeni na uslovne kazne, izazvalo je proteste na kojima su tražene demokratske promjene i političke reforme, što se smatra početkom puta za odlazak Slovenije.

Dvije godine kasnije, na prvim parlamentarnim izborima od uvođenja višestranačja, Janša je izabran u skupštinu i postao prvi ministar odbrane te je pod njegovim mandatom počeo i završio kratkotrajni slovenski rat za odlazak iz Jugoslavije.

Dva puta je Janša bio i protagonista velikih afera. U jednoj, koja nikad nije rasvijetljena, prozivali su ga da je kao ministar odbrane prodavao oružje Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, koje su se branile od agresije, ali su bile pod međunarodnom zabranom naoružavanja. Ništa nije dokazano.

U drugoj, koja je izbila na vidjelo 2008, optužen je za uzimanje mita od finske kompanije *Patria* za kupovinu borbenih vozila. Osuđen je na dvije godine zatvora, ali je Ustavni sud ubrzo poništio presudu navodeći kako nisu dokazane optužbe na Janšin račun.

biznismeni bliski Orbanu tiho su ulagali, ili čak pokrenuli, niz desnih medija u Sloveniji i Makedoniji. *Skandal* je senzacionalistički trač-magazin, koji je neuvijeno napadao Janšine političke protivnike u člancima u kojima su izvori kao takvi bili mnogo manje važni. Televizija Nova24TV stalno je plasirala priče o opasnostima od migranata, a dobila je

saveznika unutar EU u trenutku kad vodstvo bloka razmišlja o rezanju priliva novca za Mađarsku. “*Tajms* prenosi da je **Danilo Turk**, koji je bio predsjednik Slovenije od 2007. do 2012, a nekada visoki zvaničnik Ujedinjenih nacija, kazao kako Orban očigledno želi nekoga poput Janeza Janše na mjestu premijera Slovenije. „Kada bi Orban u Sloveniji

koordinirane. Bankovni dokumenti koje je nabavio *Njujork tajms*, a prva objavila *Mladina*, pokazali su kako su sve tri transakcije došle od **Karolj Varge**, mađarskog građevinskog mogula koji je u Orbanovoj eri dobio neproporcionalno veliku količinu projektnih koncesija s državom.

U ljeto 2017. Švarc je kupio više od pola slovenske kompanije *New Horizon*, koji objavljuje desni nedjeljni magazin *Demokratija*. Kupovina ga je pretvorila u formalnog partnera Janšine SDS, koja je ostala manjinski vlasnik. Mjesec kasnije Švarc je odlučio kroz *New Horizon* da pozajmi 60.000 eura stranci, kaže **Zoran Mladenović**, iz revizorskog suda koji nadgleda finansije stranaka u Sloveniji.

Sud je s obzirom na to da *New Horizon* nije financijska institucija, pozajmicu proglasio nelegalnom. „Krajnje je neobično da politička stranka novac pozajmljuje od kompanije koja ne smije posuđivati novac”, kaže Mladenović.

Nekoliko nedjelja kasnije, Švarc je, opet kroz *New Horizon*, utemeljio *Skandal24* koji je ubrzo počeo da napada lijeve političare i premijera Cerara.

Prošlog ljeta Švarc je preuzeo kontrolu nad *Alfa TV*, desničarskom televizijom u Makedoniji koja je dugo podržavala **Nikolu Gruevskog**, nekadašnjeg premijera. U istom je periodu Švarcov nekadašnji kolega, **Agnes Adamik**, takođe kupio niz desnih medija u Makedoniji. „Oni ulažu u jednu posve novu vrstu političke alijanse”, kaže **Sandra Bašić-Hrvatinić** sa slovenačkog univerziteta *Primorska*. „Oni ulažu u medijsko carstvo kako bi uticali na izbore, te sagradili novu političku silu unutar EU”.

Njujork tajms smatra da će, ukoliko Janša uspije da formira vladajuću koaliciju, sloboda medija postati žarišno pitanje u Sloveniji. Tokom prvog premijerskog mandata Janša je krenuo s napadima na medije, a novinare je optuživao da su pristrasni te da su „sluge političkih elita”.

Milan BOŠKOVIĆ

Evropski mediji i analitičari posebno ukazuju na doprinos Viktora Orbana Janšinoj pobjedi. Procjenjuju da će, ako Janša formira vladu, to ojačati Organov uticaj u EU

i ekskluzivu s Orbanom u maju.

U konsolidaciji moći u Mađarskoj Orban je prepoznao golemu moć medija i sada pokušava da proširi sferu uticaja. Prošle godine, jedan od njegovih najbližih savjetnika, **Arpad Habonji**, sreo se u Vašingtonu sa **Stevenom Benonom**, nekadašnjim glavnim strategom američkog predsjednika Donalda Trampa. Cilj susreta, kazao je *Njujork tajmsu*, bilo je pokretanje istočnoevropske varijante *Breitbart Njuz*, platforme u SAD-u koja često promovise žestoke nacionalističke ideje i čiji je glavni urednik do skoro bio Benon.

„Investiranjem u slovenačke medije Orbanovi saveznici dali su mu glas u drugoj državi, koji je iskorišćen kako bi bio podržan Janša. I dalje je prerano da bi se sa sigurnošću znalo hoće li Janša moći da sastavi koaliciju u Sloveniji, ali ukoliko uspije, jedina osoba koja će od toga profitirati biće Orban koji će imati potencijalnog

imao nekoga s kim je na istoj talasnoj dužini, to bi mu nadogradilo uticaj u Europi”, kaže Turk.

Većinski vlasnik *Skandala24* je **Peter Švarc**, mađarski biznismen iz Orbanovog kruga. Nekada relativno nepoznati izvršni urednik na mađarskoj državnoj televiziji, Švarc je 2015. postao suvlasnik novina *Ripost*, pro-Orbanovskog medija koji uveliko zavisi od vladinih dotacija. Kako je dobivao na važnosti u Mađarskoj, Švarc je pažnju skrenuo prema Sloveniji, a onda i Makedoniji. U septembru 2016. godine *Ripost* je kupio 15,1 posto kompanije *Nova24TV*, slovenskog medija koji su osnovali preduzetnici koji podržavaju Janšu. Druge dvije kompanije, uključujući onu čiji je suvlasnik Habonji, Orbanov savjetnik, kupili su jednaka udjela u kompaniji.

Investicije u *Nova24TV* bile su

TELEVIZIJA
Vijesti

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

**RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h**

MLADEN IVANOVIĆ, REŽISER I AKTIVISTA

Život sad i ovdje

Sa šest godina sam, igrajući na priredbi u vrtiću, dobio batine zbog toga što sam bio odjeven u crnogorsku nošnju. Danas, dobijam batine od sličnih, samo su se oni „presvukli“, a ja nisam. I pod tim ne mislim samo na nošnju. Dakle, život mi je servirao istu situaciju, sa potencijalno težim posljedicama uz poruku da se mišljenje, čast i dosljednost plaćaju

Mladen Ivanović je ekološki aktivista i režiser koji svojom video radovima i akcijama teži da od Crne Gore napravi bolje mjesto za život. Za svoj film o Beranselu *Između života i ljudi* nagrađen je na festivalu u Švedskoj.

MONITOR: *Do sada ste*

napravili dva ekološka filma. Jedan se bavi park-šumama Podgorice, a drugi Beranselom. Zašto ste se upustili u ove priče i koliko je bilo teško ili lako realizovati ih?

IVANOVIĆ: Tada sam bio kreativni sanjar. Manje me interesovala tmurna realnost, a više borbe za neko bolje sutra.

Pomalo sam epski vjerovao da su velike promjene moguće. Poletan, entuzijastičan, sa idealom iznad glave, nije mi bilo teško da realizujem oba filma, naravno, oba niskobudžetna. No, ekipa časnih ljudi je bila zaljubljena u obje priče. Tada sam se pitao – za šta se drugo i možemo boriti, u ovako apsurdnom društvu, a da to nije zeleno ili umjetnost?

MONITOR: *Nakon vremenske distance i svega što se sa tim temama kasnije dešavalo biste li im danas dodali neki epilog?*

IVANOVIĆ: Ishodi tih tema demantuju ustaljene matrice kojima se pokušava pronaći opravdanje za sve veću apatičnost i izbjegavanje sopstvene odgovornosti kada je aktivizam u pitanju. Te rečenice koje se vrte su kratke i uglavnom kažu kako ne valjamo ništa mi

ođe, kako je sve odavno pošlo
 đe ne treba, kako ođe zapravo
 nikad ništa nije ni valjalo i kako
 su nam preci bili fukare. Mislim
 da je to opravdanje za sopstveno
 nedjelovanje i podržavanje ove teške
 ploče koja nam visi nad glavama.
 Obje te inicijative su bile uspješne,
 ali da bi se realizovale bilo je
 potrebno malo više od onoga što smo
 navikli da radimo, bile su potrebne
 ljubav, volja i inteligencija.

MONITOR: *Za film Između
 rijeke i ljudi nagrađeni ste u
 Švedskoj.*

IVANOVIĆ: Festival se zove
 BaNeFF (Balkan New Film Festival) i
 organizuje se u Stockholmu. Te godine
 smo osvojili nagradu za najbolji
 debitantski film u konkurenciji
 preko 15 dokumentaraca iz cijelog
 svijeta. Taj festival, između ostalog,
 ima za cilj promovisanje naših
 filmova, a iza njega stoje Švedski
 filmski institut, razni filmski centri
 i ambasade. Osjećaj kojim sam
 bio preplavljen je bio osjećaj
 svrsishodnosti. Ta nagrada pripada
 hrabrim mještanima Beransela, kao
 i onima koji su položili svoje živote
 za tu borbu. Na samom festivalu mi
 je bilo veoma teško da predočim
 hladnim Šveđanima kako neko može
 uopšte i da pomisli da to čini svojoj
 životnoj sredini i kako je moguće da
 kilometar odatle ljude nije briga o
 deponiji koja i njih truje. Opšte je
 poznato da su Šveđani „potrošili“
 svoj otpad, koji pale da bi se grijali.
 U šali sam im rekao da bi naš mogli
 da uzmu besplatno, samo ako će doći
 da nam očiste 300 divljih smetlišta,
 no, ubrzo smo shvatili da nam je
 otpad pomiješan i da je kao takav
 neupotrebljiv. Trudio sam se da im
 preslikam situaciju, a da opet ne
 poistovjetim vlast sa državom, što mi
 je lično teško, jer sam se rodio dvije
 godine prije nego što su zajahali.

MONITOR: *Osim filmova
 radite i kraće forme. Svakako su
 zanimljivi Vaši video spotovi koji
 osim same podrške muzici donose
 neke važne poruke.*

IVANOVIĆ: Da! Spotovi su
 odlični upravo zbog toga. Daju
 više slobode u formi, dozvoljavaju

upotrebu simbola kao što su to činili
 Bunjuel i Hodorovski, i pri tom ne
 iziskuju visokoprodukcijske budžete.
 Često spotovima želim da skrenem
 pažnju na ono o čemu se čuti u
 društvu ili oni kojima je to posao
 ne obraćaju dovoljno pažnje.

MONITOR: *Poslednji spot koji
 ste uradili je za pjesmu Desperado
 kolaškog benda Rudolf. Za
 one koji nijesu pogledali ovu
 audiovizuelnu priču - šta su glavne
 poruke?*

IVANOVIĆ: Prva poruka je
 da junakinja ovog spota, glumica
 Anđelija Rondović, ne smije ni u
 toalet bez pancira, a druga je da je
 u zadnjih 25 godina odavde otišlo
 140.000 ljudi.

MONITOR: *Kakva je situacija
 na Gorici ovih dana. Vi i Vaša
 ekipa ste je spasili od tunela. Sa
 čim se sada borite kada je ovo brdo
 u pitanju?*

IVANOVIĆ: Ne borimo se sad.
 Liše zloradih komentara i nekih
 manjih sabotaza, sve teče po planu.
 Gradimo mediteranski vrt koji će,
 odgovorno tvrdim, biti jedno od
 ljepših mjesta u Podgorici. Gorica i
 dalje pati od namjerno podmetnutih
 požara, nelegalne sječe i divlje
 gradnje, no i tome ćemo stati na
 kraj.

MONITOR: *Član ste budističkog
 društva „Srednji put“ i nedavno
 ste Vi i još jedan član Društva
 učestvovali na svjetskoj konferenciji
 mira kao prvi predstavnici Crne
 Gore. Kakva su iskustva i koliko
 je ova ideja rasprostranjena kod
 nas?*

IVANOVIĆ: Da, kolega
 psiholog/psihoterapeut Al-Ammar

Šveđani svoj otpad pale
 da bi se grijali. U šali
 sam im rekao da bi naš
 mogli da uzmu besplatno,
 samo ako će doći da nam
 očiste 300 divljih smetlišta,
 no, ubrzo smo shvatili da
 nam je otpad pomiješan i da
 je kao takav neupotrebljiv

Kašić i ja smo bili delegati na toj
 konferenciji u Burmi. Sa nama
 su bili i Patricija iz Slovenije,
 Miro iz Hrvatske i Srđan (Gile)
 iz Srbije. Poslije toga smo pošli u
 manastir i proveli nekoliko nedjelja

Spotovi daju više
 slobode u formi,
 dozvoljavaju upotrebu
 simbola kao što su to činili
 Bunjuel i Hodorovski,
 i pri tom ne iziskuju
 visokoprodukcijske budžete

meditirajući. U početku sam doživio
 kulturološki šok, jer sve što važi
 ovdje, tamo ne važi. Kasnije sam
 shvatio da bih u nekom trenutku svog
 života mogao i ostati tamo da živim,
 jer su ti ljudi iznutra mnogo čistiji,
 iskreniji a sredina je podesnija za
 lični rast i razvoj. Budizam za mene
 nije religija već filozofija života koja
 za cilj ima lišavanje patnje (i sreća
 je patnja kad se navučemo) kroz
 kontinuirano uvećavanje svjesnosti.
 On nudi razložne odgovore na
 mnoge probleme današnjih
 materijalističkih društava. Takođe,
 uključuje duboko razumijevanje
 čovjekovog uma i načine rada sa
 njim, a koje istaknuti psiholozi i
 terapeuti širom svijeta sada otkrivaju
 kao vrlo napredne i efikasne metode.
 U kombinaciji sa Transakcionom
 analizom, dobio sam snažne alate
 za sopstvenu introspekciju, te sve
 snažnije koračam ka sopstvenoj
 autonomiji, koja je srž oba učenja
 – život sad i ovdje.

MONITOR: *Događaji sa
 lokalnih izbora, u čijem centru
 ste se našli i Vi i Vaša kamera ipak
 donose neke drugačije priče. Kako
 se boriti protiv onih koji ne poznaju
 mirni način rješavanja konflikta?*

IVANOVIĆ: Ljubavlju!
 Saosjećanjem, ali i djelovanjem.
 Htio sam da snimim kako to izgleda
 kada se vrše razne malverzacije
 na dan izbora, no ubrzo sam bio
 napadnut od strane aktivista i oteta
 mi je kamera. Ne pripadam niti
 jednoj partiji, mediju ili slično i

do svoje nezavisnosti mi je mnogo stalo. Taj dan sam naučio vrijedne lekcije i nije mi se to dogodilo bez razloga, pa sad pokušavam da primijenim zaključke na sebi. Da sad ne bih lamentirao nad svojom sudbinom, podijeliću jedan od zaključaka, iako je lične prirode, za koji vjerujem da može pomoći ljudima koji su u sličnom sosu. U transakcionoj analizi postoji pojam koji se zove *skript*. To je lični plan koji napišemo rano u svom životu i zasnovan je na interpretacijama eksternih i internih događaja koji na nas utiču i najbolje je što možemo odabrati u tom trenutku. No vrijeme ide a mi ostajemo, nesvjesno zarobljeni u skriptu i njegove djelove ponavljamo, a da toga nismo svjesni dalje kroz život. Sa šest godina sam, igrajući na priredbi u vrtiću, dobio batine zbog toga što sam bio odjeven u crnogorsku nošnju. Tada nas je troje nosilo tu nošnju, ali naglašavam, nacija je konstrukt i ne palimo se na njih više, aman! Danas, dobijam batine od sličnih samo su se oni „presvukli“ a ja nisam. I pod tim ne mislim samo na nošnju. Dakle, život mi je servirao istu situaciju, sa potencijalno težim posljedicama uz poruku da se mišljenje, čast i dosljednost plaćaju.

Pročitah ovu Sijarevićevu pjesmu kod Zokija Rakočevića, a i Aleksandar Jovanović (oboje pozorišni reditelji) mi je posvetio pa je dosljedno citiram, jer savršeno paše ovoj situaciji:

„Dođe naš ratnik iz rata u Grčkoj
I donese grčku tepsiju i po tijelu
Rane.

Žene mu rekoše da mu tepsija
Iz Grčke ne valja, jer je plitka.

Mi mu rekosmo da mu ni rane
Iz Grčke ne valjaju, jer su plitke.

Rekosmo mu:
Mi bismo ti kod kuće
zadali dublje
Rane.

Dragan LUČIĆ

IZLOG KNJIGA

PRIČE SA KOLIME

Varlam Šalamov

LOM, Beograd

Priče sa Kolime najsnažnije su svjedočanstvo o užasnom životu na robiji, svjedočanstvo o tome kako je totalitarni SSSR mučio i ubijao svoj narod, svjedočanstvo o decenijama masovnog straha, nepovjerenja, psihoze zbog kazne bez krivice, svjedočanstvo o čudovišnom žrtvovanju miliona ljudi, a iznad svega svjedočanstvo o propadanju jedinke u logoru. Autor Varlam Šalamov jedan je od rijetkih ljudi koji su preživjeli ovu golgotu, a njegove *Priče sa Kolime* klasik su ruske književnosti XX vijeka.

UNUTARNJI PRIJEVODI

Urednici: Davor Beganović
i Enver Kazaz

Naklada Lijevak i Sibila,
Zagreb-Podgorica

Sarajevo kao simbolički i stvarni topos ratne apokalipse jest nova tačka dodira između svih u ovoj knjizi. Ono ih povezuje na bezbroj načina i u odnosu na njega svi tekstovi u knjizi dobijaju novi smisao. U njemu se nakon smještanja u druge jezike i kulturalne prostore u određenom smislu udomljuju i Hemon, i Jergović, i Mehmedinović, i Pištalo, a njegovu *hukteću topionicu smrti* na ovaj ili onaj način, direktno ili indirektno, upisuju u svoje stvaralaštvo i Biljana Srbljanović i Otto Tolnai i Tomaž Šalamun.

Tolnaieva *hukteća topionica smrti* kao metafora ukupne istorije, a pogotovo prošlog stoljeća, i Sarajevo kao njihova sinegdoha, uvezuje etičku podlogu poliloške poetike svih stvaralačkih osobnosti u ovoj knjizi, kojoj Biljana Srbljanović dramom *Pad*, raskrinkavajući ideološko zlo, pridodaje svoje plodotvorno katarktičko izvorište.

Unutarnji prijevodi nastali su u virtuelnom prostoru, a jedino je tako mogla i nastati, budući da su njenih šest autora i jedna autorka, bilo zbog istorijskih okolnosti ili vlastitim životnim izborom, razbacani po čitavoj planeti. U virtualnom prostoru nekadašnja zajednička kultura zemlje koja se raspala u ratovima devedesetih - još jedino i može postojati.

Drama *Pad* Biljane Srbljanović može se stoga dozivati s poezijom Tomaža Šalamuna i ogledati u njoj, a ova u pjesništvu Otta Tolnaia, dok Miljenko Jergović, Aleksandar Hemon, Semezdin Mehmedinović i Vladimir Pištalo stvaraju svoje imaginarne književne svjetove u stanju nomadske izmještenosti, u svom jeziku smještenom između jezika.

Namjera je bila i osmotriti postkišovsko književno stanje na prostoru ex Jugoslavije, gdje je Kišov dokumentarizam tačka paradigmatškog poetičkog obrta, a stvaranje iza njega obilježeno je rascjepom jezika u jezike. Iza tog rascijepa ceri se avet ideologije i bujaju stvaralačke egzistencijalne situacije koje se iz lokalnog neprestano izmještaju u globalno, prevode vlastiti jezik u postapokaliptičnu aleksandrijsku biblioteku u neprestanoj težnji za cjelinom koja stalno izmiče.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

DIMITRIJE ILI MISTERIJI LIKOVNOSTI

Piše:
Gradimir
GOJER

U činjenici da je Dimitrije Popović, slikar i književnik, jedno od najznačajnijih umjetničkih imena regiona *kriju se* brojna značenja, ali u isto doba i brojni upiti kako ovom crnogorskom i hrvatskom stvaraocu dati stvarno dostojanstveno mjesto u Panteonu suvremene umjetnosti. Jer, širina tvoračke game koja obuhvata slikarstvo, grafiku, kiparstvo, plakat, jednostavno je trajno obavezujuća za recentnu kritičku riječ, za traženje literarnih adekvata Popovićevim likovnim atrakcijama i općoj fascinantnoj vizualnosti. Poslije uzbuđujuće postavke Dimitrijevih djela u prestižnoj zagrebačkoj galeriji *Klovićevi dvori*, a posebno i nakon intelektualno i filozofijski premoćnog intervjua koji je u novinama Matice Hrvatske, *Vijencu*, obavio Andrija Tunjić, nameće mi se lični nalog savjesti da još jedanput zapišem svoja skromna shvatanja dijela stvaralačkih traganja ovog svestranog umjetnika.

Bio sam i ostao zadivljen na koji način Popović pravi svojevrzne misterije osobne likovnosti na nekim izazovima snažnih artističkih osobnosti u filmu (Merlin Monro) ili, pak u popularnoj muzici (Severina Vučković). Birajući likove žena općepoznatih širokom auditoriju, Popović svjesno ulazi u slikarsku avanturu, koja u njegovom slučaju podrazumijeva i jednu kritičku refleksiju prema vremenu opstajanja ovih modernih *ikona*, jedan čvrst i nepromjenjivi stav prema konzumerizmu najšireg spektra.

Popović likovni virtuoizitet stavlja svjesno u funkciju, s jedne strane, u odnosu na likove žena koje su u *svom* vremenu postale simboli, a s druge strane svojim stilizacijskim odmakom

od suho realističnih, ma kako slikarski genijalno datih likova, njihovim svojevrsnim umjetničkim *oneobičavanjem* Dimitrije pokazuje čitavu skalu svojih duboko filozofijskih stavova u odnosu na konzumerizam gledateljstva. Uzbudljive su, kroz čitav tok Dimitrijevog umjetničkog angažmana, njegove fascinacije ženskim likovima, kako onim iz vjersko-religijskih mitologema, povjesno-književnih listina, jednako i iz naše suvremenosti. Sve te Dimitrijeve *gospe*, sva ta opsjednutost *čudom žene i kultom ženskosti*, uvijek u pravilu donosi i bogatstvo umjetnikovih *otklona* od *prvoloptaških* asocijacijskih planova.

Redovito je Dimitrije slikajući svoje *misteriume* duboko zapitani *pitac*, filozof realnosti suvremenosti koju živimo, ali u isto doba njegova djela nose i jedan krležijanski kritički pogled poetičan u mjeri prvobitne fascinacije motivom, ali i temeljito zagledan u onostranosti i suštinske dubine koje desakraliziraju i nikada naivno ne potpadaju pod jeftini suvremeni modni tok u umjetnosti.

Zato se stvaralaštvo ovog slikara i ne može procjenjivati uobičajenim kritičkim aparaturama. Dimitrije Popović je svojevrsnim duboko poetičnim slikarskim i grafičkim misterijama nametnuo i potrebu nove kritičke supstancijalnosti da bi se moglo obuhvatiti rijetko razučeno i tvorački razbokoreno njegovo kontinuirano traganje prostorima suvremene likovne umjetnosti.

Dimitrije je za one koji znaju čitati i gledati postao istinski ponos dviju svojih domaja: Crne Gore i Hrvatske!

Slikajući svoje misteriume Dimitrije Popović je duboko zapitani pitac, filozof realnosti koju živimo, ali njegova djela nose i krležijanski kritički pogled poetičan u mjeri prvobitne fascinacije motivom, i temeljito zagledan u onostranosti i dubine koje nikada ne potpadaju pod jeftini modni tok u umjetnosti

Privilegovani predsjednik

Vlada Crne Gore je krajem aprila usvojila Predlog zakona o Predsjedniku Crne Gore, kojim se prvi put uređuje institucija predsjednika i njegova prava za vrijeme obavljanja te funkcije, kao prava i dužnosti po njenom prestanku.

Predsjednik Crne Gore, poslije prestanka funkcije, imaće pravo na naknadu zarade, da koristi kancelariju, ima po jednog savjetnika i administrativnog radnika i koristi službeni automobil sa vozačem ili bez vozača. Takođe, utvrđivanjem prava Predsjedniku Crne Gore po prestanku funkcije kao što su: počasni naziv, naknada zarade, kancelarija, pristup arhivi i pravo na lično obezbjeđenje iskazuje se puno poštovanje prema instituciji Predsjednika, kaže se u obrazloženju.

Podosta privilegija. Ali ima ih još.

Predviđeno je da po prestanku funkcije Predsjednik stiće pravo na počasni naziv, „bivši Predsjednik Crne Gore“ i da pripada predsjednicima koji su tu dužost obavljali od obnove nezavisnosti Crne Gore, od 3. juna 2006.

Ministarka pravde Suzana Pribilović je saopštila da će predsjednik nakon prestanka funkcije imati pravo na naknadu od 70 odsto zarade koju je ostvario u posljednjem mjesecu prije prestanka funkcije.

Novim zakonom, titulu počasnog predsjednika imaće dosadašnji trostruki uzastopni predsjednik Filip Vujanović, koji će po tom osnovu imati zaradu u visini 70 odsto njegove predsjedničke plate i primaće je do penzije ili zasnivanja novog radnog odnosa. Objavljeno je da će Vujanović imati 1500 eura.

Pribilović je navela da su zakonom predviđena i određena prava koja predsjednik dobija

po prestanku funkcije, kao što je pravo da prisustvuje državnim svečanostima.

U svijetu postoje dvije vrste vladavine državom. Jedna kada u državi predsjednik odlučuje o svemu. Primjeri za to su: Tramp, Putin, Oland, Orban, Vučić... Drugi oblik je kancelarijski tip vladavine.

Novi zakon o Predsjedniku Crne Gore doveo je novoizabranog predsjednika Mila Đukanovića u poziciju da, sa pratećim

sekretarijatom, ima neograničena ovlašćenja poput Trampa i Putina, i da njegove odluke provode Vlada i Skupština.

No, ni to nije sve. Uvođenjem naziva počasni predsjednik za predsjednika Crne Gore Đukanović je sebi obezbijedio privilegije i kad jednog „lijepog dana“ ode sa funkcije. Tako je to kad se na vrijeme razmišlja o daljoj srećnoj budućnosti.

Ivo Đuričić,
Podgorica

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:

Swift Address: RZBAATWW

Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA

Beneficiary's bank:

Party Identifier: 1-55.097.455 EUR

Swift Address: LOVBMEPG

Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO

IBAN ME25565005010000413202

Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica

Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Poštovane tikvice i mladi krompiri

**Danas
proizvođači
premalo puštaju
muziku i maze
povrće u bašti.
I psuju pred
tikvicama i
krompirićima.
Tačno vidim kad
ih pržim**

Poskupeo benzin. Pa dobar vam dan! Ja bih stavila da litar goriva bude dvadesetak evrića. Taman koliko je stoka uzimala da glasa za stoku. Od ostalih aktuelnosti, pre nego što krenem po mlade krompiriće i tikvice: stasala nova generacija maturanata. Najveći problem maturantima pokazalo se čitanje s razumevanjem. Nekad se to učilo u osnovnoj školi. Sad se uči veronauka.

Inače, znate koliko je važno podgrevati strasti. Prišla sam mu, stavila ruku na rame i šapnula: „Ljubavi, počeli su mladi krompirići“. Mladi krompirići luče hormon goleme sreće. Ma, šta imate od leptirića, krompiriće i tikvice u stomak! A valja ih, najpre, pribaviti. Nije bilo lako.

Organizator za održavanje takmičenja u ptičijoj dijareji (Meho, ti li si?), velikodušno je izabrao strehu tezge sa tikvicama. S obzirom na količinu i varijetet uzoraka, cenim da je događaj imao međunarodni karakter i značaj. Onda sam baš bila ljuta i krenula da vratim Kosovo, kad ugledah mlade krompiriće veličine regularnih krompira, zar to nije malo čudno? Pa šta, mogu da napunim i krompiriće, čuj krompiriće, mlade krompiriće, napunim tikvice, a da neću glavu. Glupostima. Nema tu mnogo mozganja. Bez mesa i sa malo para vrtim jedno te isto u krug. Tikvice na pet različitih načina dok ne izađe na nos. Jedemo da preživimo, ne živimo da jedemo. Nekad upadne krompirić, nekad paradajz, krastavac... da nije baš uvek isto. Vidim piše – organska tikvica. I skroz je drugačija. Skuplja. Danas proizvođači premalo puštaju muziku i maze povrće u bašti.

I psuju pred tikvicama i krompirićima. Tačno vidim kad ih pržim. Dobra muzika je važna. Kad smo kod muzike, ovi današnji maturanti na žurkama za poslednji dan škole slušaju muziku koju oni vole, a ne muziku koju mi volimo?! I kupaju se u fontanama, a ne ko mi kad smo maturirali pa kolektivno išli u muzej, pa posle na šampitu, pa kući na porodični ručak.

„Izvolite“, čujem gospođu. Što jes' jes', kad kažu ko voli nek izvoli, ja onda uzmem i izvolim do kraja. Napunih ovaj ceger mladim krompirićima, krastavcima, tikvicama, mladim sirom slanim, na vrhu trešnje, crne, što pucketaju kad ih zagrižeš. Visi tako težak o desnom ramenu. Idem kući i mislim kako jebeno volim i proleće, i leto, i život, i sve... I pešaka... Pitam komšiju da li prati dešavanja oko protesta malinara i protiv poskupljenja goriva. Kaže: „Vozim bicikl i ne jedem maline“. E, zato smo tu gde smo. Koliko je SFRJ tretirala (s pravom) svoje državljanke kao debile, najbolje govori sistem par-nepar, uveden zbog nestašice beznina... kao država vodi računa da ne potrošiš sve bonove koje dobiješ, odjednom, nego da ti traju do kraja meseca. Srećno blokiranje puteva sa pesmom *Od izvora dva putića!* I ne zaboravite da jedete tikvice jer su zdrave, pune su šampinjona, sira i mlevenog mesa.

P. S. „Čeka nas čak 55 paklenih dana. Stručnjaci upozoravaju: Spremite se za besane noći!“ Ako sam izašta spremna, to je za pakao i besane noći.

Nataša ANDRIĆ

MOMIR ČOLOVIĆ:
 POSLJEDNJE OPELO - KAKO JE POTOPLJENA CRNOGORSKA FLOTA (IV)

Plovili i potonuli brodovi

**Prije uvođenja
 sankcija
 spekulisalo
 se da je
 Jugooceanija bila
 vrijedna preko
 200 miliona
 američkih dolara**

Kažu da je crnogorska flota potonula u sankcijama. Notorna laž. Dva broda – Boka i Kupres prodati su za vrijeme sankcija i dvadeset miliona američkih dolara čekali su završetak sankcija. Brod Prvi februar je prodat zbog starosti za gotovinu.

Izgubljena dva broda Crna Gora i Kordun zbog sudskog spora sa termocentralom u Gentu, Holandija. Čisti gubitak za brod Kordun jer je 6,5 miliona dolara dato za njegov popravak i druge troškove, a znali su da će biti sudski prodat.

U momentu primoredaje dužnosti Nikole Samardžića i Vojina Jaukovića, uz asistenciju, u ime Vlade Crne Gore, Predraga Goranovića, ministra finansija Crne Gore, nepobitno je utvrđeno: flotu Jugooceanije čini 17 brodova; za prodati Kupres dobijeno je 20 miliona dolara gotovine, za Prvi februar dobijen je keš od oko 830.000 dolara.

Realni gubitak tokom sankcija: dva broda, inostrani dug kompanije u oktobru 1994. godine bio je ispod 10 miliona dolara, dug prema inostranstvu prije vaučerizacije od 1. februara 1997. godine sveden je na 5,7 miliona dolara, ne računajući domaći dug.

Rješavanjem dužničko-povjereničkih odnosa sa Hill Samuel bankom oslobođeni su brodovi Pomorac i Radnik, dok je riješen i status Sutjeske. To su prva tri broda bila spremna za plovidbu. Već u 1995. popravljeni su brodovi Kosmaj, Hercegnovi i Tivat.

Uz prva tri broda bio je popravljen i Kordun, čija je popravka koštala 6,5 miliona dolara. Sudski odštetni zahtjev za obeštećenje centrale u Gentu, uz brod Crna Gora, iznosio

je još četiri miliona dolara. Lako je uočiti ovu katastrofu koja se prećutkuje da je taj brod poslije popravke prodat od strane suda za četiri miliona dolara.

U čemu je poenta ovog i drugih promašaja? U tome što su brodovi pod hipotekom umjesto da rukovodstvo kompanije samo organizuje prodaje dovođenjem i drugih kupaca i time brodove proda po realnoj tržišnoj cijeni, koja je bila neuporedivo veća od odštetnog zahtjeva od one koju je potraživao sud, oni su prepustili sve odluke sudu, koji nije imao interesa da vodi računa o vrijednosti brodova koje prodaje. Njima je bio važan samo iznos koji potražuje tužilac.

Pošto su počeli brodovi da plove donesena je odluka da se sjedište kompanije Milena ship management preseli sa Malte u Pirej, u Grčku, umjesto da je vrata nazad u Kotor. Namjera je ostvarena koncem 1995. godine. Te godine osnovana je kao liberijska kompanija Grant Mariner limited, sa sjedištem u Pireju koja će imati brodove Pomorac i Radnik u bare-bot aranžmanu. Zvaće se Grant mariner i Grant carier. Komerrijalno uposlenje je počelo od februara do juna.

Tek oslobođeni brodovi od hipoteka poslužili su da budu u najkraćem roku ponovo opterećeni kreditima za navodnu popravku drugih brodova.

Ovdje imamo vrhunac lažne konstatacije da su od februara do juna ušli u eksploataciju sljedeći brodovi: *Kordun, Herceg Novi, Kosmaj, Tivat, Orjen, Risan, ex Sutjeska – Sara, ex Šumadija – Novi, ex Pomorac – Gran mariner, ex Radnik – Gran carier i brod Risan.*

Po treći put ponavljena laž o brodu

Kordun - on „plovi” a sekvstriran i prodat čim je popravljen, i druga laž brod Herceg Novi je potnuo samo nekoliko dana pošto je krenuo na svoje prvo putovanje ispred luke Singapoora. Tako se desilo da u vijestima kod nas i potonuli brodovi plove dvije godine po potonuću!

Iz Vlade i Jugooceanije objavljuju: „Tokom primjene sankcija UN prodati su brodovi: *Boka, Kupres, Crna Gora, Prvi Februar, Admiral Zmajević i Kapetan Martinović*. Brod Kordun je sudski prodat u Saldhana bay JAR, gdje je i bio u toku čitavih sankcija. On po tada plasiranim lažima prvi siječe talase more i okeana svijeta za Jugooceaniju.

Rekapitulacija: Ušli u sankcije sa 22 broda; dva broda izgubljena, kao posljedica sankcija – Crna Gora i Kordun; dva broda prodana za keš: Kupres i Boka, novac u Engleskoj banci; jedan brod - Prvi februar - prodat u skrap: brod Herceg Novi potonuo odmah po isplovljenju iz Kine kod Singapoora.

Ostatak od 16 brodova biće poslije popravki, dobijanja klasa i osiguranja, uključujući tu i brodove zarobljene u Americi – *Zeta, Lovćen, Moslavina i Durmitor*, koji kasnije ušli u eksploataciju zbog opstrukcije američkih vlasti. A onda slijede rasprodaje, sve vrste manipulacija, zaduživanje nekoliko stotina miliona

dolara, komercijalni milionski gubici... Ili havarija broda Sutjeska u Kanadi, kada je zbog nesposobnosti kadra napravljena šteta od pet miliona dolara za popravke - zbog zamrzavanja balasta u tankovima, jer nijesu na vrijeme ispumpali balast.

Vratimo se suštinskom redosljedu. Godine 1995. i 1996. izvršena je popravka brodova, osim četiri koji su bili u američkim lukama i zbog opstrukcije američkih vlasti ući će u eksploataciju u 1997. godini. U međuvremenu izvršena je procjena vrijdnosti kompanije. Prva decembra 1995. godine, a druga pred transformaciju 1996. godine. Izvršili su ih dvije nezavisne ekspertske ekipe – jedna domaća sa Ekonomskog fakulteteta iz Titograda i jedna strana ekspertska firma. Uglavnom rezultat procjene je bio gotovo potpuno isti. Tako smo po završetku sankcija i popravke brodova, te procjene vrijdnosti prešli na transformaciju i podjelu dionica.

Prije uvođenja sankcija spekulisalo se da je *Jugooceanija* bila vrijedna preko 200 miliona američkih dolara. Riječ je o vrijdnosti sa postojećim dugom na ime anuiteta za kredite.

Vrlo bitno: tržište polovnih brodova varira u pojedinim periodima, zavisno o trenutnoj konjunkturi na tržištu prevoza tereta. Otuda cijene

tih brodova, a o tome je ovdje riječ, varira vrlo često i osjetno. Pri svim pričama o vrijdnosti važe samo one od jednog ili drugog datuma koje se knjigovodstveno obrađuju u godini kada se knjigovodstveno procjenjuje vrijdnost brodova. Ovo je specifičnost pomorstva. Sve drugo je obična špekulacija.

Kapetan Branko Perišić, dvadeset godina direktor za investicije, kasnije generalni direktor Jugooceanije, je uz veliki napor i otpor, efektivno sproveo razduživanje inoduga kompanije. Samardžić je u svojim javnim izjavama bio u pravu – da je gotovo cio inodug otkupljen. Napravljeno je to inokreditom. Taj otkup je u daljem procesu verifikovan.

Prema tome stvarna vrijdnost *Jugooceanije* prije uvođenja sankcija, uz napomenu koju sam ranije dao, je realno bila 120 do 140 miliona dolara. Naravno u ovu sumu je uračunata i nepokretna imovina kompanije.

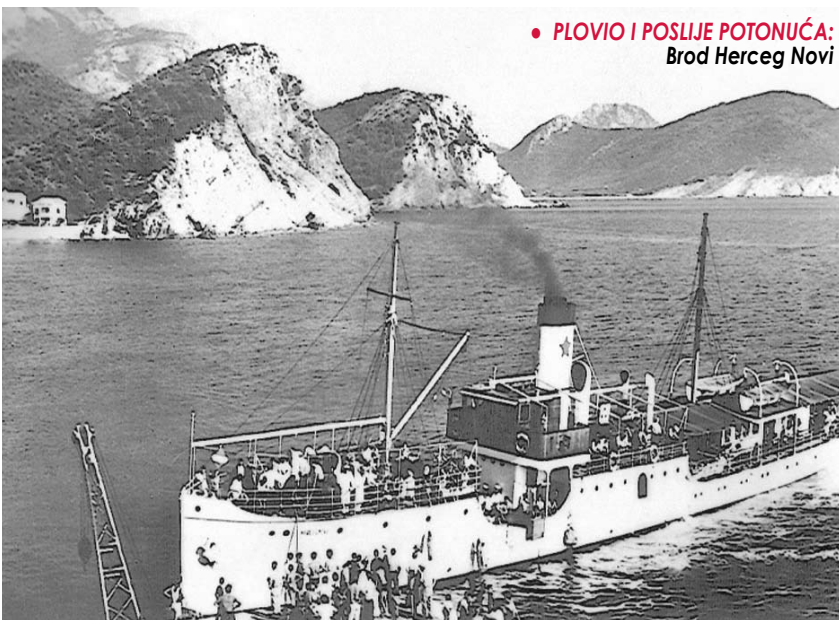
Na brodu ne postoji patriotizam kao norma ponašanja u profesionalnom smislu. Ovo su norme svih pomoraca svijeta. A mi smo dio najveće porodice svijeta – profesionalnih pomoraca. Mi živimo jedni s drugima, dijelimo istu sudbinu, prolazimo sve Scile i Haribde u plovidbi - i spasavamo jedan drugoga, bez obzira na naciju, vjeru ili boju kože. Taman posla da me balkanski nacionalisti razumiju. Nemam tu iluziju. I nikome od nas ne treba.

Da zaključim: ulaskom brodova u eksploataciju i potpisom ugovora, nijedan pomorac nije mogao biti na spisku u *Jugooceaniji* i *Prekookeanskoj plovidbi*.

Kadrovska politika se vodi na drugi način – nepoznat našim rukovodiocima.

Samo bi neznalice išle na uništenje resursa, kao što je flota od 43 prekookeanska broda. Ključni ljudi u vlasti nijesu znali da tako izranjavana flota nema ni teoretske šanse da opstane na svjetskom tržištu rada. Ovo je primjer kao država sama sebe ubija zbog neznanja onih koji je vode.

(Kraj)

• PLOVIO I POSLIJE POTONUĆA:
Brod Herceg Novi

MILOŠ SAVOVIĆ

O dakle interesovanje za primijenjenu psihologiju i reiki?

Imao sam tri turbulentne godine u životu. Srušilo mi se sve što mi je bilo bitno. Nisam imao kud i odlučio sam da krenem i pokušam nešto drugo. Krenuo sam sa tom pričom na početku sa *zakonom privlačenja* i onda se to produbljivalo. To je tipična priča - nešto počinje i završava, dođe do sloma životnoga i onda ljudi kreću i prave preokret u životu.

Odakle ste crpili znanje?

Krenuo sam sa čitanjem, to je jedan kompletan pokret *pozitivne psihologije* koji je sa Zapada. Riječ je o pokretu koji je ukapirao da je ljudski rod u problemu, a da ne možemo svi da imamo psihijatra, te da je potrebno potražiti pomoć u sebi. Nakon toga je došlo prošireno znanje - to je istočnjački pogled na život, koji govori o tome kako u stvari funkcioniše ovo što zovemo životom. Sve to nas nisu učili u školama. Sve smo učili a taj dio nismo. Zatim, energetska tehnika, *univerzalna inteligencija* koja nas mjenja u smjeru koji je najbolji za nas. Svaki problem, emotivni i zdravstveni, nastaje s disbalansom energije u tijelu i promjenom u našem energetskom polju. Reiki tehnika ide baš na to - do svake ćelije i iscjeljuje nas energetski, psihički i fizički. Čovjek, naravno, mora svjesno da odradi te korake, i ključ je promjena. Ne može se sa istim obrazcima razmišljanja i ponašanja nastaviti dalje, može kratak period ali vratiće mu se sve to - problem ili bolest. Meni je to pomoglo, uklonilo stres, koji je dominantni izazov u ovom vremenu.

Koliko su ljudi u našoj sredini su voljni da se obrate za stručnu pomoć?

Nas su učili da sve moramo da izdržimo ako si muško. Problem predstavlja slabost. To je veliki izazov. Svaku emociju mi stavljamo u naše energetsko polje i ona nam šteti. To što mi ne plaćemo, ne pokazujemo to drugome, patimo iznutra, to postaje veliki problem. Međutim, sve više se ljudi javlja, neki imaju predispozicije,

Miloš Savović rođen je 1973. U Titogradu. Savjetnik je za razvoj ličnog potencijala, osnivač i učitelj Karmički Reiki 2.0, master/teacher Kundalini Reiki, majstor Tibetanski Reiki, Peat praktičar

neki stav da on to može sam da iznese... To je jako problematično kod ljudi koji su inteligentni, sposobni i vrijedni, koji su puno postigli u životu, a onda zaglave sa određenim problemom i nije im jasno zašto ne mogu dalje. Treba taj problem rješavati sa viših stanja svijesti, a ne inteligencijom. Tada inteligencija ne pomaže jer mi smo naša uvjerenja, a ne inteligencija. Inteligencija formira naš život, a on je na osnovu naših uvjerenja, i u tom momentu sa viših stanja svijesti otklanjanjem energetskih blokada inteligencija može da dođe do izražaja.

Zbog kojih problema Vam se ljudi najčešće obraćaju za pomoć?

Moramo doći do uvjerenja. Svi naši spoljašnji problemi nijesu problemi nego je to iznutra - podsvijest. Jung je kazao *da dok ne osvijestimo tu našu podsvijest ona upravlja našim životima i mi to zovemo sudbinom*. I to je stvarno tako. Dosta često i ne znamo ta uvjerenja koja nosimo. Najčešće je to uvjerenje da nismo voljeni. Pa onda imamo to da moramo naporno da radimo, to je jedno uvjerenje koje puno ometa čovjeka. Jer ne moramo naporno da radimo, treba da radimo naravno ali ne da to bude naporno. Zatim

- život je borba, takva osoba se bori u svakom segmentu života, na osnovu toga uvjerenja on ima potrebu da se stalno bori. Dalje, perfekcionizam i kontrola. Te stvari ne postoje - ništa nije savršeno u ovome svijetu i život se ne kontroliše, na njega može da se utiče. Ono što je karakteristično jeste da na osnovu tih uvjerenja ljudi naprave odlične rezultate, ali se u jednom momentu traži promjena. Život je mudrost a ne jedan konstantni postupak na iste situacije i traži se promjena tog uvjerenja u kome ste, da kažem, zastranili. Ključ su ta uvjerenja, a ne spoljašnje situacije, alokohol nije nikad problem, nego nešto iza alkohola, droga takođe, radoholik isto, uvijek su problemi iza onoga što se nama čini da je problem. Problem nikad nije žena, nego nešto u nama. Naglasio bih princip ogledala - drugi ljudi su nama lekcija. Treba da su i oni koje najviše osuđujemo lekcija. Glavna stvar je da otkrijemo šta nas nervira kod te osobe, ili nam dio toga fali. Kada tako počnemo da gledamo ljude, i okrenemo se tome da mijenjamo sebe a ne druge, napravićemo ekspanziju u životu.

Predrag NIKOLIĆ